

Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 19 (1211) ГОД XXIV БЕЛАСТОК 13 МАЯ 1979 г. ЦАНА 1 зл.

21 красавіка 1979 г. праходзіў юбілейны **X з'езд Таварыства польска-савецкай дружбы.** А ў мяне перад вачыма ўсё яшчэ запоўненая дэлегатамі і гасцямі ўрачыста дэкараваная Зала кангрэсаў Палаца культуры і навукі ў Варшаве. Прадстаўнікі некалькіх пакаленняў і ўсіх рэгіёнаў краіны.

І ў доўгіх апладысментах, якімі вітаюць яны прадстаўнікоў Цэнтральнага камітэта ПАРП, Урада Дзяржавы, і ва ўрачыстым гучанні дзяржаўнага гімна, і ў румянцы, што расцвіў ад хвалявання на ўсіх шчоках, непадзельна пануе толькі адно пачуццё — прыязнь. Прыязнь, якая засноўваецца не толькі на мностве гістарычных, палітычных, гаспадарчых, навуковых, культурных узаемасувязей ПНР і СССР, але перш за ўсё на еднасці сэрц.

Калі пасля адкрыцця з'езду старшынёй ГП ТППР членам Палітычнага бюро ЦК ПАРП **Янам Шыдлякам,** зачытваецца Ліст I Сакратара ЦК ПАРП **Эдварда Герка** да ўдзельнікаў з'езду, кожнае яго слова засяроджвае ўвагу, а выказванне: „Створаныя грамадскай працай, вялікай колькасцю актывістаў ТППР каштоўнасці з'яўляюцца неад'емнай часткай гістарычных дасягненняў Народнай Польшчы" ўспрымаецца як вышэйшае адабрэнне і ацэнка дзейнасці кожнага прысутнага ў зале.

У справаздачным дакладзе старшыні Я. Шыдляка знаходзяць адлюстраванне толькі найважнейшыя моманты з працы і факты з дасягненняў ТППР за час паміж з'ездамі ды ўказанні на галоўныя напрамкі далейшай дзейнасці. І якраз гэтае яго сцвярджэнне: „Для нас, палякаў, саюз гэты з'яўляецца адначасова асноўным фактарам у выратаванні і вызваленні нашага народа, як і аграмаднай дапамогай у працэсе рэвалюцыйных пераўтварэнняў у нашым грамадстве і ў сацыялістычным будаўніцтве, неабходнай падставай грамадска-гаспадарчых дасягненняў, гарантыяй незалежнасці, бяспекі, мірнай працы, умовай нашага месца і ролі на свеце", — найбольш ярка падкрэслівае ролю польска-савецкай дружбы.

Яшчэ і цяпер маю ў вушах мяккі і цёплы голас старшыні дэлегацыі Таварыства савецка-польскай дружбы **Аляксея Шыцікава.** Гэта голас многіх мільёнаў савецкіх сардэчных і шчырых прыяцеляў польскага народа. Таварыства савецка-польскай дружбы цяпер складаецца з 188 рэспубліканскіх, абласных, гарадскіх і раённых аддзяленняў, са звыш 5 тысяч калектыўных членаў, — расказвае ён і называе самых актыўных, сярод якіх я чую пра Мінскі трактарны завод, Гродзенскі тонкасуконны камбінат, пра іншыя прадпрыемствы і вобласці Савецкай Беларусі.

Вялікае ўражанне на ўсіх робіць увaход у залу некалькіх дзесяткаў варшаўскіх дзяўчат і юнакоў — рабочых, медсясцёр, салдат, студэнтаў, вучняў — і даклад іх прадстаўніка з'езду пра пачыны і дзеянні сталічнай моладзі для дабра справы польска-савецкай дружбы. І наш касманаўт — стройны і элегантны **Міраслаў Гермашэўскі.** Гром апладысментаў перад і пасля яго выступлення, а ў перапынках працы з'езду — бясконцая чарга за аўтографамі. Яго падобны да ракеты ў палёце подпіс трапляе на ўсё: мандаты дэлегатаў, запрашэнні гасцей, праграмы з'езду, паштоўкі, кнігі. А перад усімі красуецца невялічкі каляровы вымпел-сцяжок, што разам з беларусам **Пятром Клімуком** і палякам **Міраславам Гермашэўскім** зрабіў касмічнае падарожжа і цяпер вось стаіць на стале прэзідыума, ахвяраваны з'езду касманаўтамі. Змястоўныя выступленні дэлегатаў і гасцей у дыскусіі. Сярод іх і старэнькага за-

(Працяг на стар. 2)

Па роднай зямлі. Разлілася Нарва шырока...

Фота В. Рудчыка.

У летняй рэзідэнцыі

З двума архітэктурнымі помнікамі позняга барока на Беласточчыне — раскошнай колішняй сядзібай Браніцкіх у Беластоку і іхняй жа летняй рэзідэнцыяй у Харошчы — сталася так, як у той казцы пра дзве сястры-красуні. Старэйшую, упартую, выдалі за вялікі пасаг па-суседску, а малодшую, паслухмяную, без пасагу ў далёкую-далеч выпхнулі. У старэйшай што ні дзень, то і гасціна, а ў малодшай цэлымі гадамі ніхто і вачэй не паказвае. Так і з абодвума палацамі: гэты ў Беластоку незлічонымі чарэдамі наведвальнікаў абгледжаны і абтаптаны да дзірак у мурах і калдобін на мрамарных падлогах, а вось у той, у Харошчы, гады ў рады які-небудзь цікаўны паявіцца. Што ж, у выніку розных гаспадарчых перыпетый аказаўся ён на загуменні харашчанскай бальніцы для нервова і псіхічна хворых, і пранікнуць у яго можна праз пе пільна сцеражоную высокую жалезную браму і аграмадны панадворак са шпацыруючымі хворымі!..

З розных дакументаў вядома, што пачатак гэтым своеасаблівым Лазенкам на Беласточчыне даў палац Браніцкіх, пабудова якога працягвалася з 1725 па 1730 г.г. Паўстаў ён не на пустым месцы, але побач са старажытнай мясцовасцю з першапачатковай назвай Хварошча. Яе ў 1437 г. князь літоўскі Міхайлушка Зыгмунтавіч ахвяраваў войту тыкацінскаму Пятру з Гумава. Потым, перайшоўшы ва ўладанне магутных заблудаўскіх Хадкевічаў, стараннямі ваяводы навагрудскага Аляксандра

(Працяг на стар. 4)

Летняя рэзідэнцыя Браніцкіх у Харошчы. Від з боку цэнтральнага паркавага канала.

З рэпарцёрскіх запісак

Ад заразы і паветра...

Калі з Бельска ехаць у Нарву, на ўскраіне горада ад галоўнай вуліцы адыходзіць вуліца **Кавальская,** забудаваная багатымі асабнякамі, у якіх наўрад ці знойдзецца хаця б адзін праўдзівы каваль.

Але справа не ў назве і не яна прымусіла мяне зацікавіцца вуліцай Кавальскай у Бельску.

*

На рагу гэтай вуліцы стаіць высокі, драўляны крыж. У вёсцы гэта звычайная рэч. Ад нараджэння прывыклі мы бачыць такія крыжы ў нашых вёсках. Напрыклад, у маёй роднай вёсцы, у Вульцы Нурэцкай, ёсць іх аж тры: у пачатку, у канцы і пасярэдзіне вёскі. Напярэдадні вялікіх гадавых свят прыходзяць сюды дзяўчаты і старэйшыя цёткі, каб навесці парадак, пасадзіць свежыя кветкі, высыпаць жоўтым пясочкам, змяніць брудныя фартушкі.

Гэтыя фартушкі... яны невялічкія, затое багата і абавязкова ўласнаручна вышытыя. Іх вешалі на крыж, каб пазбыцца нейкай хваробы, каб адкупіцца ад граху. А заадно была гэта своеасаблівая выстаўка майстэрства вясковых прыгажунь.

„Пaглядзіце, людзі, як я ўмею прыгожа вышываць!"

Асабліва важную ролю іграюць у нас вясковыя крыжы ў абрадах пахавання памершага чалавека. У адкрытай труне нясуць (абавязкова нясуць!) нябожчыка праз цэлую вёску аж да крыжа. Праводзяць яго ўсе жыхары вёскі. Калі жалобны карагод набліжаецца да нейкай хаты, усе, хто толькі ёсць у хаце, далучаюцца да праводзячых і яны разам ідуць да крыжа. І ніхто ад гэтага маральнага абавязку не выкручваецца недахопам часу ці іншымі „вельмі важнымі" прычынамі. Нават пасвараныя сем'і праводзяць у апошнюю дарогу аднавяскоўца.

Пад крыжам над адкрытай труной

(Працяг на стар. 4)

(Працяг са стар 1)

служанага заснавальніка першых гурткоў ТППР у ваколіцах Жэшова; і настаўніцы з вясковай школкі недзе з Пільскага ваяводства, славы польскай сцэны **Тадэуша Ламніцкага** і трапечучай ад хвалявання студэнткі Беластоцкай медыцынскай акадэміі **Барбары Кучэўскай.** Яна расказвае найбольш аб супрацоўніцтве беластоцкага студэнцкага асяроддзя з савецкімі сябрамі з Мінска, Гродна, Каўнаса, Баку, Тбілісі, аб цікавых намерах дзейнасці беластоцкіх студэнцкіх гурткоў ТППР у будучыні. Дыскусія — крыніца ўказанняў для дзейнасці пасля з'езду. Будуючая, заахвочваючая і мабілізуючая яна ў гэтай зале!

Прыняццё старанна апрацаванай і прадуманай праграмы дзеяння ТППР, „якая нацэлена на далейшае ўмацаванне грамадскага рангу ТППР, і павелічэнне яе ідэйна-выхаваўчага ўздзеяння на грамадства", — падкрэсліваецца ў яе канцы.

Мужчынскія, па-сяброўску моцныя абдымкі **А. Шыцікава** і новаабранага Старшыні Галоўнага праўлення ТППР **Я. Шыдляка** перад заканчэннем працы з'езду найлепш выяўляюць яго змест і заахвочваюць усіх да ажыццяўлення наштодзень закліку, які натхняў яго ўдзельнікаў са сцен Залы кангрэсаў: „Няхай жыве і расцвітае дружба і супрацоўніцтва народаў Польшчы і Савецкага Саюза ў імя міру і сацыялізму!"

М. Гайдук

У ГЭТЫМ ТЫДНІ

35 гадоў назад

18.5.1944 салдаты 2 Польскага корпуса ўзялі Монтэ-Касіна. Корпус страціў 860 чал. забітымі, 2822 параненымі і 101 загінуўшымі без вестак.

30 гадоў назад

13.5.1949 было створана Таварыства сябраў дзяцей (ТПД).

* * * * * * * * * *

15.5.1909 пецярбургская „Ніва", паведамляючы аб абмеркаванні ў дзяржаўнай думе бюджэта міністэрства народнай асветы, пісала: „Шэраг аратараў указваў на тое, што дзякуючы апецы мін-ства нар. асв. насельніцтва акраін усё больш агортвае невуцтва. Гр. Бабрынскі абвінавачваў нашу сярэднюю школу ў тым, што яна ніякіх ведаў не дае, а дэп. Белавусаў назваў нашу школу „папраўчымі арыштанцкімі аддзяленнямі для малалетніх дзяцей".

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE"
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch", Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku.
Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch" oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej **52 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki** za granicę, która jest o 50% drozsza od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch", Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71.
Indeks 36911/36671
B.Z.Graf. Zam. 942. Nakład 7600 egz. S-2

ДОБРЫ ДЗЕНЬ, БЕЛАРУСЬ!

З'ЯДНАНЫЯ КРОЎЮ

Сустрэў я іх у Леніна: **Кісялёў Дзмітры Аляксандравіч** і яго жонка **Ірына Яўгеньеўна** з Адэсы, **Альштуль Юрый Віктаравіч** з Масквы і **Бурштэйн Леў Давідавіч** з Кіева. Сядзелі за адным сталом у рэстаране **„Дружба"** і з першага позірку відаць ужо было, што гэта задушэўныя сябры.

Што іх прывяло ў гэты пасёлак, праслаўлены боем I польскай дывізіі імя Тадэуша Касцюшкі?

Дзмітры Кісялёў і Ірына Яўгеньеўна — знаёмы яшчэ са школьнай парты. Разам закончылі медыцынскі інстытут і разам пайшлі на вайну. У саставе 435-га медыцынска-санітарнага батальёна, які абслугоўваў 344 дывізію, шляхам заўзятых баёў абое яны дайшлі ў раён Леніна. Дзмітры Аляксандравіч, тады капітан медыцынскай службы, быў хірургам, а Ірына Яўгеньеўна камандавала прыёмна-сарціровачным медыцынскім узводам.

— Ад самага пачатку бою 12 кастрычніка 1943 года, — успамінае яна, — мы адчулі яго заўзятасць. І не таму што варожыя самалёты безупынку цэлымі хмарамі віселі недзе ў раёне вёскі Майсеева і Трыгубава, а грукат так патрасаў паветрам, што чалавек не чуў уласнага голасу. Перш за ўсё самым лепшым тэрмометрам змагання на лініі фронту быў для нас усё нарастаючы паток параненых байцоў і афіцэраў. Прымалі мы таксама і польскіх салдат. Многа іх было, а мы іх ратавалі, як толькі маглі. Здаралася, што нашы сёстры, для прыкладу, **Тамара Быстрова,** або **Марыя Пятрухіна,** аддавалі ім сваю кроў, бо яна неадкладна была патрэбная для выратавання жыцця. **І мне асабіста таксама тады давялося простым пераліваннем крыві з жылы ў жылу выратаваць жыццё аднаму польскаму салдату.** Вось як добра было б знайсці яго, даведацца ці жыве...

— Хацелі б мы таксама ўстанавіць цесныя кантакты з іншымі польскімі воінамі, якія ў час гэтых памятных гістарычных падзей прайшлі праз наш санбат, якіх мы вярнулі да жыцця, да сем'яў і Айчыны, — гаворыць доктар Дзмітрый Аляксандравіч.

Тут адазваўся Леў Бурштэйн, які пад Леніна быў памочнікам начальніка штаба дывізійнай артылерыі 344 стралковай Раслаўльскай Чырвонасцяжнай Дывізіі.

— Каб не залатыя рукі выдатнага хірурга ў асобе Дзмітрыя Аляксандравіча, — гаварыў ён, — я назаўсёды астаўся б на гэтай зямлі пад Леніна...

— Сапраўды, давялося мне складаць і сшываць таварыша Бурштэйна амаль з кускоў — успамінае доктар. — Пасля нашы дарогі разыйшліся, і 30 гадоў мы не бачыліся. А хацелася сустрэцца. Вось з Юрыем Віктаравічам сустракаемся мы ўжо двойчы тут, у Леніна.

— Аб Леніна, — гаварыў Бурштэйн, — я памятаю не толькі таму, што тут я другі раз нарадзіўся на свет, але і таму, што тут сустрэў я выдатных людзей і сардэчных сяброў ды сапраўдных герояў. Памятаю сустрэчы з польскімі афіцэрамі, з якімі даводзілася мне ўдакладняць план артылерыйскай падрыхтоўкі атакі касцюшкоўцаў. Цікава, што цяпер з імі?...

Прыйшла чарга на ўспаміны Юрыя Альтшуля, які пад Леніна камандаваў знішчальнай супрацьтанкавай артылерыйскай батарэяй.

— А ведаеце што, раскажу я вам, як салдаты маёй батарэі завялі знаёмства з Польскім Войскам. Хай журналіст з Польшчы аб гэтым таксама паслухае.

Вядома, — пачаў ён — мы аб гэтым войску нічога не ведалі, бо нам толькі гаварылі, што ў нас будзе вельмі моцны правы сусед. *„Прыжывайцеся да свайго правага суседа,* — раілі нам у штабе, — *дык у людзі выйдзеце!"* Памятаю, што тады снаваўся тут па гэтай даліне пякельна густы туман, дык мы не бачылі гэтага свайго правага суседа. Найперш напаролася на яго **Лёля Саснена** — наша медсястра, лейтэнант медыцынскай службы. Вядома, як баба, цікавілася ўсім, ды лезла туды, дзе яе не просяць. І раптам бачыць: нейкія палаткі, незнаёмая форма, чужая мова. Ад жаху аж носам у мокрую траву яна зарылася і паўзком, як рак, выбралася з небяспечнай зоны. Прыбегла да нас ледзь жывая. *„Хлопцы, — крычыць, — вораг за намі. Многа іх там... Яны нас тут зараз..."* Мае хлопцы мігам прывялі сябе ў баявую гатоўнасць, я паслаў разведчыкаў... І закончылася ўсё гэта, вядома, ...супольнай чаркай з польскімі сябрамі па зброі...

Цяпер **Ю. В. Альтуль** з'яўляецца дацэнтам кафедры юрыдычнага інстытута ў Маскве, **Л. Д. Бурштэйн** — ужо пенсіянер, 30 гадоў працаваў ён у органах дзяржаўнай бяспекі на Украіне, жыве ў Кіеве. **Д. А. Кісялёў** разам з **жонкай,** абое яшчэ надзвычай бадзёрыя і жыццерадасныя людзі (Дзмітрый Аляксандравіч, для прыкладу, кожны дзень, нават зімой, купаецца ў моры), нясуць медыцынскую дапамогу жыхарам Адэсы.

— Мы сапраўды з'яднаны кроўю, — кажа Ірына Яўгеньеўна.

А лёс іх разам звёў пад Леніна, дзе і наша гісторыя пакінула свае сляды.

— Мы сапраўды з'яднаныя кроўю, — кажа Ірына Яўгеньеўна і словы яе маюць тут звычайны, просты, літаральны, людскі сэнс, пазбаўлены штучнасці і пафасу.

На жаль, на гэты раз не ўдалося ім сустрэць ў Леніна нікога з тых польскіх ветэранаў, якім вярталі яны здароўе і сілу. Можа тады праз год... а можа хтосьці ім у гэтым дапаможа?

Віктар Рудчык
Фота аўтара

10 год у салдацкім мундзіры ● Ваські ● Калі вясна бушуе ● Хаўтурны смех ● Дарогу талентам! — патрабуе Піліп Саскі ● Ніна Мушынская ўспамінае Сопат ● Дзядзька Максім разважае аб родных карэннях ● Весткі з Беластока, Шудзялава, Нараўкі, Бельска, Крынак, Ляўкова, Гайнаўкі, Чаромхі, Нарвы ● Як дзяўчына папала ў пастку ● На якой мове чытаў і пісаў Чынгіс-хан ● Песня „Mary Ann"

Sobota 12 V — 6.00 TTR. Mat. 6.30 Biol. 9.00 Dla kl. VIII Nauka o czł. 12.25 TTR. Uprawa roślin. 13.00 Hod. zwierz. 13.35 Pr. dnia. 13.40 Radzimy rolnikom. 13.50 Magazyn lotniczy. 14.20 Obiektyw. 14.40 Dziennik. 14.50 Orbita. 15.20 Piosenki Dunajewskiego. 16.10 Wyścig pokoju. 17.05 Latarnia czarnoksięska. — 17.25 Wspólny pokój — dramat społ.-obycz. pol. 19.00 Przygody Bolka i Lolka. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.15 Klaudy w Paryżu — ser. franc. 21.20 Studio Festiwalu Twórczości Telewizyjnej Olsztyn 79. 21.35 Dziennik. 21.50 Mistrzostwa Europy w boksie.

Niedziela 13 V — 6.45 TTR. Upr. roślin. 7.15 Hod. zwierz. 7.45 Now. w domu i zagr. 8.10 Emerytury dla rolników. 8.20 Sport dla wszystkich. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek TDC. 10.20 Antena. 10.45 Pokolenie — film woj. pol. 12.15 Dziennik. 12.30 Rolnicze rozmowy. 13.00 Piórkiem i węglem. 13.25 Tylko w niedzielę. — 16.10 Wyścig Pokoju. 19.00 Wieczorynka. 19.50 Dziennik. 20.15 Doktor Murek — ser. TP.

Poniedziałek 14 V — 12.45 TTR. Hod. zwierz. 13.25 Upr. roślin. 14.55 Pr. dnia. 15.00 NURT — mat. 15.30 Obiektyw. 15.50 Dziennik. 16.00 Zwierzyniec. 16.30 Wyścig Pokoju. 17.10 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.30 Kanał — woj. film pol. 19.00 Wodnik Szuwarek. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Teatr TV. I. Druce: Największa świętość. 22.40 Studio Fest. Twórcz. Tel. Olsztyn 79. 22.55 Dziennik. 23.10 Raport w sprawie dzieci niczyich. 23.35 Wyścig Pokoju.

Wtorek 15 V — 6.00 TTR. Hod. zwierz. 6.30 Upr. roślin. 9.00 Dla kl. IV Geogr. 11.05 Dla kl. III lic. J. pol. 13.25 TTR. Mat. 14.00 Mech. rol. 15.25 Pr. dnia. 15.30 Klub Seniora. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.00 Studio Mł. 17.30 Stawka — teletur. 18.00 Sonda. 18.25 Viki syn wikingów — odc. 1 anim ser. histor. RFN. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Świnka skarbonka. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Ja Klaudiusz — odc. VI ser. ang. 21.30 Świadkowie. 21.50 Studio Fest. Twórcz. Tel. Olsztyn 79. 22.05 Camerata. 22.30 Dziennik. 22.45 Kartki z 35-lecia.

Sroda 16 V — 6.00 TTR. Mat. 6.30 Mech. rol. 8.10 Dla kl. VIII Chem. 9.00 Dla kl. VI Fiz. 10.00 Dla kl. VII Fiz. 11.05 Dla kl. VIII Fiz. 12.00 Dla kl. VII—VIII Wych. muz. 12.45 TTR. Fiz. 13.25 Chem. 14.55 Pr. dnia. 15.00 NURT — naucz. pocz. 15.30 Obiektyw. 15.50 Dziennik. 16.00 Entliczek-słowniczek. 16.25 Dom i my. 16.40 Wyścig Pokoju. 17.30 Los. Małego Lot. 17.40 Dzień dobry w kręgu rodziny. 18.05 Wojsk. pr. hist. 18.35 Śródziemnomorskie przygody — ser. przyr. wł. 19.00 Jak Rumcajs z Cypiskiem wystrzelili rakietę. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Obok — dramat obycz. TP. 21.30 Studio Fest. Twórcz. Tel. Olsztyn 79. 21.45 Wyścig Pokoju. 22.45 Dziennik. 23.00 Szuflada.

Czwartek 17 V — 6.00 TTR. Fiz. 6.30 Chem. 9.00 Dla kl. VI Hist. 10.00 Dla kl. II lic. J. pol. 11.05 Dla kl. VIII i I lic. Przysp. obr. 13.25 TTR. Fiz. 14.00 Mech. rol. 14.55 Pr. dnia. 15.00 Decyzje piętnastolat. 15.30 Obiektyw. 15.50 Dziennik. 16.00 Czwartek TDC. 16.40 Dzień dobry w kręgu rodziny. **17.05** Skarbiec. 17.30 Wyścig Pokoju. 18.20 Rep. wojsk. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Banaczek — odc. ameryk. ser. sens. 22.05 Studio Fest. Twórcz. Tel. Olsztyn 79. 22.30 Pegaz. 22.55 Dziennik. 23.20 Wyścig Pokoju.

Piątek 18 V — 6.00 TTR. Fiz. 6.30 Mech. rol. 8.10 Dla kl. VII Geogr. 9.00 Dla kl. III Piękna nasza Polska cała. 12.45 TTR. J. pol. 13.25 Biol. 15.15 Red. szk. zap. 15.25 Pr. dnia. 15.30 NURT — psych. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Piątek z Pankracym. 16.55 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.20 Wyścig Pokoju. 18.05 Z życia wzięte — odc. ser. CSRS. 19.00 Kocie figle. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Koncert galowy Studia Gama. 21.50 Tajemnice głębin. 22.20 X Y Z cz. I. 22.50 Dziennik. 23.05 Wyścig Pokoju. 23.15 X Y Z cz. II.

Piątek 11 V — 9.00 Film fab. 10.00 Koncert. 16.35 Koncert. 18.30 Film fab. 20.35 Mistrz. Europy w boksie.

Sobota 12 V — 13.45 Film fab. dla dzieci. 15.25 Nie do wiary. 16.25 Film anim. 16.35 Film fab. 17.40 Mistrz. Europy w gimnastyce. 18.35 Spektakl. 20.35 Mistrz. Europy w boksie.

Niedziela 13 V — 10.00 Film anim. 12.30 Spektakl. 15.20 Śpiewa Leszczenko. 15.40 Klub film. 16.40 Film anim. 17.30 Panorama międzynar. 18.15 Spektakl. 20.35 Koncert.

Беларуская радыёперадача, субота 12.05 — 12.25 (UKF)

Białowieża Piknik pod wiszącą skałą — austr. 15—16. Gra o jabłko — czes. 17—18. Pejzaż horyzontalny — pol. 19—20.
Bielsk Podl. Przez góry skaliste — USA 14—15. Roman i Magda — pol. 16—17. Ostatni pociąg z Gun Hill — USA 18—19. Zabity na śmierć — USA 20.
Czyże Nie wychylać się — jug. Znaki Zodiaku — pol. 16—20.
Gródek Narodziny gwiazdy — 19—20.
Hajnówka Azyl — pol. 13—14. Mandingo — wł.-USA 15—16. Długi weekend — hiszp. 17—18. Próba ognia i wody — pol. 19—20.
Michałowo Wezwij mnie w świetlistą dal — radz. 12—13. Szał — ang. 15—16. Jadzia — pol. 17—18. Dziewięć miesięcy — węg. 19—20.
Milejczyce Płomienie — pol. 13. Porwanie — fr. 16. Antyki — pol. 19—20.
Narew Piknik pod wiszącą skałą — austr. Dzień mej miłości — czes. 16—20.
Narewka Charle Brown i jego kompania — USA. Długi weekend — hiszp. 16—20.
Rajsk Hallo Szpicbródka — pol. Wyspa skarbów — fr.-wł. 16—20.

УСПАМІНЫ (19)

КАБ ТАК ДАЛЕЙ

Год 1972. Пачалі мы яго прыгожай мастацкай часткай на акадэміі (6 лютага), прысвечанаю 30-й гадавіне стварэння ППР. Настрой сапсавалі нашы гарадоцкія гаспадары гміны: пасля афіцыйнай часткі крадком далі драла. Захапілі з сабою і прыезных прадстаўнікоў з павету. А нам хацелася, каб нашу працу ўбачылі і ацанілі мясцовыя ўлады.

Пакуль што пачалі рыхтавацца да конкурсу „Беларуская песня-72“. Бралі ўдзел васьміасабовая вакальная група, адно сола (я такая адважная) і два дуэты.

Галоўнае праўленне БГКТ пачало арганізаваць агляды драмгурткоў. У нас з гэтым было цяжка. Зусім не было мужчын. Мая ўпартасць і гэтым разам святкавала перамогу. На варштат узялася я камедыю Валянціна Зуба „Не трэба злавацца“. 3 акты. Задоўгая, як на конкурс. Запланавала адзін акт. Удзельнічала ў ім 9 асоб, у тым ліку толькі адзін мужчына. Знайшла. Быў ім Яўген Мартонік. Вучыліся доўга. Урэшце 30 красавіка выступілі на павятовым аглядзе. Былі на ім толькі два калектывы: наш і міхалоўскі. Атрымалі аднолькавае месца і прайшлі на цэнтральны агляд. Не бралі мы аднак у ім удзелу з-за адсутнасці адной актрысы, якая ў той час гасцявала ў СССР.

„Беластоцкая газета“ арганізавала „Дні фальклору Беласточчыны“. Мерапрыемства мела адбыцца ў Васількове над ракой, але паколькі ішоў дождж, перанеслі яго ў Беласток у кавярню прафсаюзаў. Апрача нас, выступалі: украінскі калектыў „Вясёлы двор“, калектывы з Ломжы, Сувалкаў і Элка. Асабліва спадабалася сувальская пара: „Юзэф і Валерка“. Мы паказалі свой абразок паводле „Адвечнай песні“. Мерапрыемства ўдалае. Было гэта 25 чэрвеня.

Усё ў выездах. Хацелася адпачыць. Але куды там, старшыня Прэзідыума Павятовай рады тав. В. Гулько просіць выступіць 22 ліпеня ў Супраслі. Ведаючы Супрасль (адтуль я), не вельмі верыла ў поспех. Памылілася. Супрасльская грамадскасць горача апладзіравала нам, шмат нумароў трэба было бісаваць. Атрымалі падарункі.

Набліжаўся лістапад. Кафедра беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта запрасіла нас на навуковую сесію, прысвечаную 90-м гадавінам з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа. Пасля сесіі мы павінны былі выставіць інсцэніэацыю купалаўскай „Адвечнай песні“. З гэтай рэччу выступалі мы ў розных мясцінах і залах і дасканала яе ведалі, але навуковая аўдыторыя нагнала нам вялікага страху. Як ні кажы, мелі ж мы выступаць перад публікай, якая добра ведае справу. Вырашылі салідна падрыхтавацца. Рэпетыравалі кожны вечар. Разбудавалі абразок у поўнаспектаклевае прадстаўленне. Дайшло шмат новых элементаў. Усё гэта трэба было сыграць у адну цэласць. Удалося.

26 снежня выступалі ў святліцы тэатра „Камедыя“, а 27 снежня ў актавай зале Варшаўскага універсітэта на Смычковай. На канцэрт прыйшлі прафесары і студэнты. Выступалі ў вельмі сардэчнай атмасферы. Сустрэліся з авацыяй, атрымалі многа кветак.

Добры акцэнт на канец года. Каб гэтак далей.

Сцэна з „Адвечнай песні“.

З НАРОДНАЙ АБРАДНАСЦІ. СТАДЫІ Ў ЖЫЦЦІ ЧАЛАВЕКА.

Некалькі чарговых адрэзкаў нашага цыкла прысвецім вясельнай вусна-паэтычнай творчасці і вясельным чынам. Вяселле, найбольш каларыстычны перыяд у жыцці чалавека, момант нараджэння новай сям'і, з'яўляецца самым багатым як колькасна, так і па форме, паэтычнымі, створанымі народам, тэкстамі. Тут і шматлікія матывы, і разнатыпная форма, і разнаведнасць зместу. Адным словам, творчасць гэтая багацейшая тым, чаго не хапае ў творчасці хрысціннага, рэкрутскага ці хаўтурнага абрада. Калі, прыкладна, пры хаўтурах элементы вясёласці не паяўляліся, то ў вясельнай абраднасці сум і плач выступаюць даволі часта. Каб паказаць больш поўным вобраз вясельнага абраду, звернемся да народнай творчасці ды спрабуем яе пакрысе прааналізаваць. Пачнем ад вясельнай мовы, якую прынята называць арацыяй або вянком.

Няма ніякага сумнення, што вясельная мова гэта адзін з элементаў, выводзячыхся з шляхецкіх часоў. Корань усяго гэтага вырастае з XVII стагоддзя, а гэта таму, што ў той час па ўсіх шляхецкіх дварах кружылі друкаваныя зборнікі вясельных моў. Таму ва ўсіх бытуючых у народзе аперацыях назіраецца падабенства. З цягам часу да гэтай выпрацаванай формы народ дадаваў сваё. Дайшло да таго, што на аснове выпрацаваных тэкстаў зрадзіўся новы твор. І зараз аб падабенстве гэтых вянкоў нагадваюць ужо толькі схема іх пабудовы ці паасобныя звароты. Ва ўсходнюю Беласточчыну дайшлі яны значна пазней, дайшлі сюды на польскай мове і на гэтай мове захаваліся. На аснове праведзенай намі ў гадах 1972/73 анкеты можна сказаць, што нават у найбольш аддаленых на ўсход мясцовасцях Беласточчыны не гаварыліся яны ані на літаратурнай беларускай мове, ані на дыялекце. Нават у мясцовасцях, поўнасцю беларускіх (Калодна, Райск, Трасцянка, Кленікі, Патока і другіх), заўсёды чыталіся на польскай мове. Маем тут прыклад узаемапранікання культуры. Але ў сувязі з тым, што былі яны сярод беларускага насельніцтва значна папшраныя і выступалі як элемент вясельнага абраду, заняцца імі неабходна. Нельга таксама сказаць, што не паддаваліся яны ўплывам мясцовага дыялекту, паддаваліся некаторыя нават значна, а асабліва першая ўступная іх частка. Уступ быў наогул празаічны і поўны пафасу. Распачынаўся ад пахвалы ў адрас Бога. Вянок, як правіла, гаварыў старшы сват маладога, прыехаўшы ў хату маладой. Дзве вясельныя світы станавіліся насупраць — старэйшыя чынамі перад старэйшымі, малодшыя перад малодшымі. Калі старшы сват не быў гаваркі, дык заступаў яго мясцовы, амаль штатны аратар. Прачытаўшы сваю мову, старшы сват уручаў прывезены, зроблены найчасцей з руты або размарыну і прыбраны каляровымі стужкамі, вянок, старшай дружцы маладой, якая ў сваю чаргу дзякавала яму за гэта сваёй мовай. Маладыя ў тым часе стаялі збоку, або кленчалі перад бацькамі. Вось, для прыкладу, вясельная мова, запісаная ў ваколіцах Нарвы.

„Dziś należy się triumf całemu aktu weselnemu. Dziś Pannie młodej koniec panieństwa nadchodzi. Dalej pójdziesz ręka w rękę z tym co go kochasz i podzielisz jego dolę dobrą albo złą.

Jest tu wybrany Pan młody kochany
Przysyła ten wieniec do Panny młodej młodzieniec
Ten wieniec z uszanowaniem
Winnaś go przyjąć z podziękowaniem
Panno młoda przyjm ten wianek swej niewinności
który dzisiaj porzucasz w tak strasznej żałości
Dzisiaj nasza Panna młoda panieństwo swe zakończy
A jutro z rodzino na zawsze się rozłączy
Dziękuję tobie Panno młoda za wianka dotrzymanie
A wam rodzice za dobre wychowanie
Dziękuję rodzicom twoim że o Cię czynili staranie swoje
I tak ona przedtem szczęśliwa była jak nad jej głową lawenda świeciła
Teraz ach teraz rozważa sobie
Nie będę panno o tej dobie
Zwiędnie gałązka gdy ją ktoś złamie
Skończy się panieństwo gdy przed ołtarzem stanie
Odstępujesz ty Panno młoda od domu rodzinnego
Czy ci nie żal porzucać panieństwa swojego
Spójrz Panno młoda na ten wieniec
Który ci przysyła małżonek a ten małżonek
Będzie ci przyjacielem w podeszłym wieku
A wy druchenki proście Pana Boga
Aby nie spadła na was ta boska rosa
Abyście nie pozostały pannami do siwego włosa
Ile liści sypią lasy ile zegar bije czasy
Ile kropli wpada w morze tyle szczęścia daj wam Boże
Wszystkich przepraszam i do wszystkich się odnoszę
A z Panny młodej strony o głos proszę”.

Старшая дружка адказвала:

„Przyjmuję wianek mile serdecznie
Z rąk starszego drużbanta.
Sama nie wiem co w tym wianku pozostaje
Że Panna młoda dla Pana młodego
Za przyjaciółkę staje.
Jest to wybrana para kochana
Młody młodzieniec przysyła wieniec
Proszę odesłać go z podziękowaniem
Dziękuję wam kawalerowie
Że daliście nosić wianek na mej głowie
Jak ona przedtem była szczęśliwa
Jak na jej głowie lawenda rozkwitła
Wy wszyscy radujcie się
A nasza Panna młoda płakać powinna
W panieńskim stroju nie będzie chodziła
Panieński ubiór panieńska cnota
Jest droższa nad srebro i złoto
Bo srebro i złoto szybko się zmieni
Panieńska cnota na wieki osłynie
Czy ty pamiętasz Panno młoda
Jak ty chodziła po ługu po smugu
Po zielonej łące jak kwiatki zbierała
Jak ptaszeczka od gniazdka do gniazdka przelatywała
Tak ty Panno młoda kawalerami przebierała
Rozkwit kwiat na cały świat
Kwiat się znajduje świat się raduje
Starsza druchna dla starszego drużbanta
Za wianek dziękuje
I jak życzy to znaczek daruje”.

Быў гэта прыклад тыпова польскай арацыі, але гэта для магчымасці параўнання і выяўлення змен, нанесеных беларускімі дыялектамі. А такую вясельную мову пастараемся прывесці наступным разам.

Янка Леанчук,
Міхась Шаховіч

Мікалай Грыгарчук. Жывапіс. „Вясенняя раніца“. 1975 г.
Фота М. Гайдука.

БЕСКУЛЬТУР'Е

— Што так маркотна выглядаеш, Іван?

— Галава баліць. Учора быў на імянінах у Веранікі Піваварчык.

— Ну і як імяніны? Хто быў у яе?

— Кампанія сабралася вясёлая, не менш як па паўлітра прыпала на мужчынска-жаночую душу. Пілі ў асноўным моцную. Але, як вядома, нават у найлепшым стадзе можа аказацца паршывая авечка. Апынулася яна і ў нашай кампаніі. І быў ёю Капейчык.

— Гэты фарсісты магістр?

— Ён.

— Слухай, а Надзя Клякотка была?

— А як жа. А як цудоўна яна выглядала, а як польку танцавала!.. Проста любата, сімфонія. Праўда, раз упала на падлогу і, бадай, някепска стукнулася. Мы не паспелі яшчэ добра паставіць яе на хісткія ногі, як раскрычаліся суседзі Веранікі знізу, што нібыта ў іх аж тынк сыплецца са столі і дзеці заснуць не могуць, бачыш, што за нахабнікі?.. Але як Колька Мядзведзь шпурнуў са дзве пустыя бутэлькі на іх балкон, то хуценька супакоіліся.

— І Колька Мядзведзь быў?!..

— Быў!

— І напэўна трапіў прыпадкова, зусім не ведаючы, што ў Веранікі імяніны, і таму прыйшоў з пустымі рукамі, за што прасіў прабачэння? І яму прабачылі і асталілі на імянінах?

— Як заўсёды. Але Колька гэта яшчэ нішто ў параўнанні з гэтым Капейчыкам. Ты сабе не ўяўляеш, што гэта за вульгарны індывідуум. За грош не мае такту.

Праўда, не скажу, прыйшоў у час і прыгожанькія кветкі прынёс, аж пяць, і штосьці яшчэ ў пакуначку даў, і слоўныя пажаданні прыгожанька злажыў... Гаварыць то ён прыгожанька ўмее, нічога не скажаш, інтэлігент. Нават пацалаваў Вераніку пры гэтым. Здаецца, і ёй гэта спадабалася, бо пасадзіла яго каля сябе. Але паслухай толькі, што далей было. Наўнілі кілішкі і першы тост п'ем за здароўе імянінніцы. Выпілі, пачалі закусваць. Закусвае і Капейчык. Але хтосьці глядзь, а ў яго толькі трэцяя частка кілішка выпіта. Мы ўсе адразу і накінуліся на яго:

— Як жа ж так можна, Сцяпан, і што табе найгоршага імянінніца зрабіла, што ты на людзях так канфузіш яе? І хто даў табе такое права ў канцы канцоў!.. Сама Вераніка таксама благальна пачала дакараць Капейчыка, што ён не жадае ёй здароўя. А ён сабе спакойна, нават не пачырванеўшы, як бы абсалютна нічога і не здарылася, адказвае:

— Выбачайце, але выпіць столькі не магу!..

— Ты бачыў такое?.. Не-ма-гу!

— І праўда!

— А калі мы хацелі ўсё ж перакапаць яго, што не мае рацыі і сваёй цвёрдалобай упартасцю крыўдзіць дзяўчыну і нас, то ён аж заззлаваў і сказаў, паслухай толькі, што кожны павінен піць столькі, колькі сам хоча, прымушаць не трэба. І папшырыў сваю думку тым, што ўсе культурныя людзі так паступаюць, а ў нас замнога п'юць і ён станоўча супраць гэтага... Мы проста аслупянелі! Як жа ж так можна, і хто даў яму права павучаць нас? Ён, значыць, культурны, а мы не?! Ён ведае, што варта рабіць, а чаго не, а мы не ведаем?! І хто б мог падумаць? Хамства. Зусім не ўмее паводзіць сябе сярод людзей. А яшчэ магістар!

— Маеш рацыю, многа ў нас грубіянства. А гэты Капейчык мне заўсёды не падабаўся. Далёка яшчэ яму да Міколы Мядзведзя. Але як закончылася?

— Далей было ўжо звычайна. Суседзі больш не адзываліся, хаця мы і блатныя песні спявалі, і вытанцоўвалі розныя там рокі, джайфы, фугі-мугі і чачы і неадноічы падалі на падлогу. Капейчык. пасля гэтага інцыдэнту змушаны быў аставіць нашу кампанію. Але настрой нам сапсаваў. А найгорш імянінніцы. Яна, бедненькая, так моцна перажыла яго хуліганскую выхадку, што хуценька зусім раскісла і заснула за сталом, галавой шлёпнуўшыся ў талерку з салатай.

— Ці ж не давядуць чалавека такія тыпы?..

Піліп Саскі

ГМІННЫЯ НАВІНЫ

ПЕРАДАВЫЯ Ў ЖЫВЁЛАГАДОЎЛІ

У Заблудаўскай гміне да перадавых гаспадароў належаць: Станіслаў Самсановіч і Вацлаў Яблонскі з Заблудава, Ян Антанюк з Давідавічаў, Юзэф Астроўскі з Бабровай (каля Рафалоўкі), Ян Пронччук, Вінцук Шарэйка і Пётр Рэгуцкі — усе з Фальваркаў Малых і іншыя. Усе яны пераважна спецыялізуюцца ў гадоўлі малочнага і ўбойнага быдла. Найлепшых поспехаў дабіліся Вінцук Шарэйка, Пётр Рэгуцкі і Станіслаў Самсановіч. Усе яны ў жывёлагадоўлі карыстаюцца ўласнымі кармамі. На кішонку выкарыстоўваюць лісце з буракоў і кукурузу (арэал гэтай раслінны сёлета значна павялічыўся). Апрача таго, павышаюць свае веды не толькі на агульных сельскагаспадарчых курсах, але і на спецыялістычным курсе для майстроў па гадоўлі быдла. Па парады звяртаюцца ў Ваяводскі цэнтр сельскагаспадарчага прагрэсу (ВОПР).

НОВАЯ КРАМА

Пасля доўгага перапынку зноў працуе прадуктовая крама ў Кур'янах, у Заблудаўскай гміне. Цяпер прадаўшчыца Эва Віцко ўтаргоўвае 50 тысяч злотых, а бывае, што ў іншы месяц значна больш. ГС у Заблудаве паклапаціўся пра добрыя ўмовы працы ў гэтай краме.

БУДЗЕ ЗЯЛЁНА

Сёлета вясною ў гміне Белавежа плануецца пасадзіць 500 дрэўцаў таполі і 350 кустарнікаў барбарысу і амерыканскай снегулічкі і восенню — яшчэ 250 дрэўцаў вольхі і 1000 кустарнікаў. Будуць яны пасаджаны паабапал дарогі Белавежа-Пагарэльцы, у Белавежы і Тэрамісках. Садзіць дрэўцы будзе ў асноўным школьная моладзь. Варта адзначыць, што ў бягучым годзе пасаджана на 300 дрэўцаў больш, чым летась.

✻

У Шудзялаўскай гміне будзе пасаджана 3000 дрэўцаў таполі, вольхі, бярозы і елкі. (У мінулым годзе было пасаджана тры тысячы таполяў). Дрэўцамі таполі будзе абсаджана дарога Шудзялава — Баратыншчына. Дрэўцы вольхі будуць расці пры дарозе з Сухінк у Хмялеўшчыну. Елкі і бярозы ўпрыгожаць панадворкі школ у Талькоўшчыне, Шудзялаве і Баратыншчыне. Пры пасадцы дрэўцаў будзе працаваць моладзь са школ у Паўночным Востраве і Вайноўцы.

✻

У Боцькаўскай гміне вясною будзе пасаджана тры тысячы дрэўцаў вольхі, па адной тысячы дрэўцаў бярозы і чаромхі, 300 дрэўцаў ліпы і тысяча кустарнікаў. Садзіць іх будуць сяляне і школьная моладзь паабапал вясковых дарог.

У мінулым годзе ў гміне было пасаджана 6 200 дрэўцаў таполі (іх найбольш — 3 500 штук), ліпы, бярозы і сасонак, а таксама 5 520 кустарнікаў айвы, ружы, тавулы і караганы.

✻

У Гарадоцкай гміне ў бягучым годзе будзе пасаджана чатыры тысячы дрэўцаў. Вясною пасаджана 1800 дрэўцаў: 800 бярозак, 500 таполяў, 300 лістоўніц і 200 ліпак. Восенню 1978 года ў гміне было пасаджана 1100 дрэўцаў ліпы, бярозы і рабіны. Дрэўцамі ліпы і чаромхі абсаджана дарога з Бабронікаў у Лужаны. Кустарнікі пасаджаны ў Гарадку. Цяпер тут красуюць кусцікі амерыканскай чаромхі, сухадрэву, тамара і форсу.

ПАДРЫХТОЎКА ДА ТУРСЕЗОНА

Гайнаўскі „Сполэм" добра падрыхтаваўся да сёлетняга турыстычнага сезона.

Па-першае, мадэрнізавана фабрыка ахаладжальных напіткаў (цяпер яна аўтаматызавана). Выпускае яна ў гадзіну 2 тысячы бутэлек розных напіткаў: аранжады, цытранэты, янтара, пола-коктэйлы, хлебнага квасу. За першы квартал бягучага года 15-асабовы рабочы калектыў пад кіраўніцтвам Яна Немцуновіча даў прадукцыю на 1 млн. 50 тыс. злотых.

Па-другое, спулдзельня адкрыла ў цэнтры горада гастранамічны пункт „Сасанка". Тут можна з'есці смажаную рыбу, гамбургеры, бульбяныя дранікі, фрыткі, а таксама студзіну, кураня і г.д. Гэтай невялікай стaловай кіруе Ірэна Завадская. Сталовая прадае сваіх вырабаў на звыш 160 тысяч злотых у месяц. Варта дадаць, што ў „Сасанцы" вельмі прыемна. Усё навюсенькае, свежае. Ёсць кветкі. Будзе яшчэ радыёпрыёмнік.

Я. Целушэцкі

(Працяг са стар. 1)

АД ЗАРАЗЫ І ПАВЕТРА...

наладжваюць кароткае маленне і тады труну забіваюць, ускладаюць на падводу і адвозяць на могільнік, а людзі вяртаюцца дамоў да сваіх занняткаў.

✻

Гэта ў вёсцы. А тут, у Бельску? Адкуль узяўся гэты крыж у горадзе? Высокі драўляны крыж, а пры ім яшчэ вышэйшыя вязы. Ахуталі яго сваімі галінкамі, забяспечылі ад парываў ветру. І так стаяць тут у цесным сяброўстве, як святая тройца на старой іконе.

✻

А пад крыжам, пад гэтымі вязамі нейкая гандлёвая ўстанова абсталявала... кіёск з прадуктамі і півам. Прадуктаў тут звычайна нямнога, нейкія цукеркі, піrожнае... затое піва... яно бочкамі льецца.

✻

Ля гэтага кіёска, пад высокімі вязамі, ля жалезнай агароджы, якая бароніць доступу да крыжа, сустрэў я старога чалавека — **Яна Ваўрэшука.** Жыве ён у першым доме, ад якога і пачынаецца вуліца Кавальская.

Крыж? О, даўным-даўно яго тут паставілі. Яшчэ тады, калі людзі ў нашым горадзе масава паміралі. Нейкая зараза на іх напала. Можа пры старой Польшчы, а можа яшчэ і пры цары... Хто яго ведае...

Бельск, вул. Кавальская, а на рагу гэтай вуліцы...

Дзядзька Іван пацягнуў з кубка глыбокі глыток піва, паглядзеў на высокі крыж і далей гаварыў так:

— Я толькі ведаю, што найбольш пра гэты крыж турбаваўся мой сусед, Леўчук па прозвішчу. Вунь там, за дарогаю жыў ён. Гэта ён зрабіў жалезную агароджу і ён маляваў гэты крыж, а я яму дапамагаў. Аднойчы навесну прыставілі мы драбіну да крыжа, Леўчук узяў фарбу і пэндзаль ды палез на крыж. Далез да палавіны драбіны, ногі і рукі ў яго затрасліся і кажа мне, што далей не зможа, што не памалюе гэтага крыжа. Стары і слабы ўжо быў... Тады я палез на драбіну і раз-два памаляваў гэты крыж, бо пра святое месца, а як жа, абавязкова дбаць трэба...

Ён зноў пацягнуў з куфля і зноў паглядзеў на высокі крыж.

— Бачыце, — адазваўся, — вецер і дождж знішчылі ўжо нашае маляванне, але я таксама цяпер ужо не змагу залезці так высока, хай хто іншы... Мне толькі па зямлі асталося хадзіць...

✻

Імглістае сонца перахілілася за поўдзень. Жанчына з кіёска хутка адправіла апошніх кліентаў і на веласіпедзе паімчалася дамоў. Дзядзька Іван таксама паплёўся дахаты.

Толькі крыж, вязы і кіёск асталіся на сваім месцы. Нейкія сумныя і асірацелыя.

Ці надалей бароняць яны тут людзей ад заразы і злога паветра?

Я асабіста моцна сумняваюся ў гэтым.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

(Працяг са стар. 1)

У ЛЕТНЯЙ РЭЗІДЭНЦЫІ

Іванавіча Хадкевіча ў 1507 г. Харошча атрымала гарадскія правы ад Зыгмунта Старога. Пасля яна аказалася ў руках Браніцкіх, якім прыйшлося да спадобы і чыстае заможнае мястэчка, і багатыя ў звера навакольныя лясы. Пабудаваны ў 1730 г. палац струхлеў ад вільгаці і ў 1759 была закончана пабудова новай, доўга яшчэ ўдасканальванай і ўзбагачанай знешне і ўнутры шыкарнай летняй „дачы" вялікага гетмана Яна Браніцкага і роднай сястры апошняга караля Польшчы — Ізабелы Браніцкай. Імення ў гэтыхззяючых ад золата, застаўленых самай дарагой мэбляй і завешаных наймаднейшымі карцінамі і габелінамі залах вельмі частым госцем быў сам польскі кароль Станіслаў Панятоўскі і ўся правячая світа. Так, гэта тут дапісваліся апошнія старонкі гісторыі шляхецкай дзяржавы. Кажуць, наведваўся сюды Станіслаў Панятоўскі таксама ў часе „сядзення" ў Новым Замку ў Гродне ў 1793-97 г.г., нават пасля свайго адрачэння ад трону ў 1795 г. Але ў лютым 1797 г., калі яго паімчала кібітка ў гачасны сталічны Санкт-Пецярбург, ён ужо сюды не заглядаў — Харошча тады патанала ў снежных сумётах, а ў гетманаўскім звярынцы вылі ваўкі. І ў гэтых сценах не абышлося без гарачага рамансу: у той час, калі Ян Браніцкі займаўся вялікай палітыкай, яго на 40 год маладзейшую жонку забаўляў у абсалютным адасабленні харашчанскага палаца даволі звітны генерал Макраноўскі...

Пасля беспатомнай смерці Браніцкіх іх спадчыннікі, магнаты Патоцкія, зусім не цырыгеліліся з гістарычнымі памяткамі-святынямі: у 1811 г. распрадалі ўсё, што толькі вынесці з палаца ўдалося. І такім чынам абсталяванне харашчанскай рэзідэнцыі рассыпалася па палацах усяе Еўропы. У 1840 г. харашчанскую маёмасць набыў фабрыкант **Хрысціян Моес.** Сам ён жыў у палацы, але, вырубаўшы большасць парку, заваліўшы чароўныя каналы і зраўняўшы цудоўныя агароды, паставіў там аграмадныя і брыдкія карпусы суконнай фабрыкі. У 1915 г. і фабрыка і палац згарэлі датла. У стане звалу руін палац датрываў да 1961 года, калі пачалася праца над яго комплекснай адбудовай. Пасля дванаццацігадовай вельмі карпатлівай працы рэстаўратараў харашчанскі палац сваім знешнім і ўнутраным выглядам вельмі наблізіўся да таго стану, у якім ён быў дзвесце год таму назад, у часе свайго росквіту. Ён перайшоў ва ўладанне Беластоцкага акруговага музея, які зрабіў у ім пастаянную выстаўку мэблі, карцін, дываноў, фарфору і іншага жыллёвага абсталявання XVIII і XIX стагоддзя.

Дзякуючы немалым захадам і намаганням загаднічкі музея **Яніны Гасціловіч** палацовыя пакоі пачалі застаўляцца камплектамі ў стылі Людовіка XVI і эмпір; на сценах у шыкоўным абрамленні паявіліся карціны італьянскага і галандскага барока; французскага, нямецкага і польскага жывапісу XVIII стагоддзя; на паркет леглі арыгінальныя тадышнія дываны; на каміны і сталы сталі гадзіннікі і падсвечнікі з тае пары. Шмат што рэстаўравалі варшаўская майстры, якраз тыя, што працуюць цяпер пры адбудове каралеўскага палаца — аб'екта, з якім роднасна харашчанская рэзідэнцыя не толькі сваяцтвам Станіслава Панятоўскага з Ізабелай Браніцкай.

Але ў Харошчы яшчэ трэба многа зрабіць, асабліва ў комплексным меліраванні цэлага абшару, прыкладцы спецыяльнай даязной дарогі да палаца, каб яна не прахадзіла праз бальнічны падворак, рэстаўраванні парку ў стылі XVIII стагоддзя, адбудове ў ім тадышняй „малой архітэктуры", упарадкаванні ўсяго наваколля, хоць бы ліквідаванні СКРаўскага свінарніка, з якога жыжа цячэ ў канал проста... пад шыкоўныя ўваходныя дзверы рэзідэнцыі!

Але гэтыя недахопы няхай вас не палохаюць. Унутры харашчанскага палаца ўжо пануе элегантнае магнацкае XVIII стагоддзе. Паедзьце, гляньце на яго сваімі ўласнымі вачыма. Цудоўнае, як у казцы!

Мікалай Гайдук
фота аўтара

КАБ ЗДАРОВЫМІ РАСЛІ

Змітрок канчае сёлета восьмы клас. Хацеў бы пайсці далей вучыцца, атрымаць добрую прафесію. Каб жыць, як людзі. Але ён не зусім такі, як усе. Змітрок амаль не чуе. Не раз бачыў ён, як спрытна знаёмы дзядзька робіць мяккія канапы і крэслы. Падабалася яму гэта з ахвотай рабіў бы так і ён, але ці зможа?

Са сваімі сумненнямі Змітрок звяртаецца ў Ваяводскую амбулаторыю школьнай медыцыны. Там, у спецыяльнай кансультацыйнай парадні (па-польску яна называецца Порадня Ожэчніцтва на жэч учня і школы), абапіраючыся на дакументы спецыялістычнай амбулаторыі, лекар сцвярджае, што Змітрок можа выконваць працу тапіцэра, значыць, можа вучыцца ў прафесіянальнай школе, якая дае такую прафесію. Лекар з парадні кіруе таксама Змітрака на заказ слухавога апарату, які дапаможа хлопцу жыць і працаваць сярод сваіх аднагодкаў і менш адчуваць калецтва.

У парадні фізіялогіі і адхіленняў у развіцці дзіцяці (гэта адзін з кабінетаў Ваяводскай амбулаторыі школьнай медыцыны), сустракаем Дарка. Хлопец адчувае сябе здаровым, але непакоіцца яго маці. „Трое дзяцей перад Даркам выхавала, — скардзіцца яна, — усе яны рослыя і дужыя, а Дарак нейкі, як замораны. Сапраўды, лекар з парадні пацвярджае, што ў Дарка відаць адхіленні ад нормы ў росце і вазе. Таму прапануе Дарку месячны адпачынак у спецыяльным лячэбным лагеры для дзяцей з недахопам росту і вагі. Там, пад наглядам лекараў-спецыялістаў, Дарак пройдзе рознага роду праверкі, ці часам няма ў яго нейкай глыбей схаванай хваробы, а адначасова будзе гуляць і займацца спортам на свежым паветры і адпачываць. Для дзяцей з недахопам росту і вагі сёлета лагер будзе ў Беластоку.

Але парадня гэтая кіруе дзяцей і ў іншыя лагеры. Напрыклад, у Моньках, дзе пры школе ёсць плавальны басейн, а адпачываць і лячыцца там будуць дзеці са скрыўленнямі пазваночніка, агулам разлічаны на 360 чалавек. Дзеці з цукровай хваробай будуць лячыцца ў лагеры ва Ухове, з хваробамі нырак і сэрца — у Гайнаўцы, з недахопамі зроку — у Супраслі, са слабаразвітай вымовай — у Сухаволі, дзеці з хваравітай паўнатой — у Чыжах і інш. Ва ўсіх гэтых лагерах з дзецьмі будуць прабываць тыя самыя лекары, якія лечаць іх у спецыялістычных амбулаторыях, якія нават ведаюць амаль іх усіх, асабліва дзяцей з цяжэйшымі захворваннямі. У лагерах будзе паглыблены цыкл лячэння, і лекар будзе мець магчымасць наглядаць за дзіцём на працягу месяца.

Колькасць дзяцей з рознымі захворваннямі ў гарадах і вёсках прыблізна аднолькавая, але ў лячэбных лагерах пераважаюць дзеці з горада. Вясковыя дзеці складаюць, агульна беручы, толькі 30%. Чаму? А таму, што некаторыя бацькі недаацэньваюць патрэбу лячэння. Лячэбныя лагеры адбываюцца пераважна ў чэрвені-ліпені, тады, калі ў дзяцей канікулы. Тады ж на вёсцы дорага кожная пара рук да працы. І дзіця працуе, замест таго, каб паехаць і падлячыцца.

Некаторыя бацькі нават могуць не ведаць, што дзіцяці патрэбна лекарская дапамога. Часта дзіцячыя хваробы на

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯКУБ КОЛАС — ЧАСТКА XXXIII

Якуб Колас, пішучы „Новую зямлю“, даказаў, што ў літаратурным творы могуць смела сумяшчацца пейзажнае багацце краіны і яе сацыяльнае ўбоства. Адзін з першых крытыкаў паэмы Язэп Лёсік быў праў, калі ўжо ў 1922 годзе напісаў: „Новая зямля“ гэта беларуская „Іліяда“. У „Новай зямлі“, як у люстры, прыгожа адбіваецца сялянскае жыццё ўсяе многапакутнае Беларусі, а хараство, багацце і разнастайнасць нашае айчыны выступае ў паэме перад усім культурным светам першы раз і прымушае кожнага сказаць, што Беларусь „красавіца-нявеста“.

Гэта значыць, што ў паэме выявілася якраз тое, чаго патрабаваў Верашчака ад беларускіх пісьменнікаў.

Колас дасканала паказаў усю спецыфіку беларускай нацыянальнай душы і бадай што на першы план высунуў „уладарства зямлі“. Гэтую рысу ў беларусаў падкрэслівалі многія даследчыкі: гісторыкі, сацыёлагі, крытыкі. „Новая зямля“ можа быць паэтычнай ілюстрацыяй да характарыстыкі беларусаў у Wielkiej Encyklopedii Powszechnej з 1892 года:

„Jest to lud dobrotliwy, gościnny, dość pracowity, pobożny, wesoły, cierpliwy, nie mściwy, namiętnie przywiązany do rolnictwa i wszystkiego co ma łączność z gospodarstwem. Trudni się pszczelarstwem, przemysłem domowym, rybołówstwem, myśliwstwem, strzeże zawsze domowej zagrody a kilkumilowa odległość stanowi przestrzeń, którą niechętnie przekracza i wyjątkowo tylko udaje się na flisacze zarobki na spławach.

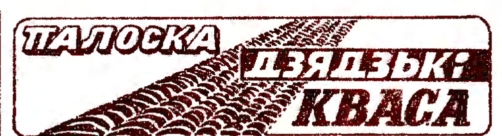
Ujemne cechy Białorusina stanowią tradycyjne pijaństwo, podejrzliwość i nieufność... do inteligencji nie wyłączając urzędniczej i duchownej”.

„Новая зямля“ гэта сялянскі эпас. На прыкладзе адной сям'і пісьменнік паказаў побыт беларусаў як нацыі, іх характары, звычаі, традыцыі, працу, адпачынак, паказаў свет рэчаісны і свет мараў.

Паасобныя раздзелы „Новай зямлі“ маюць характар закончаных канструкцый. Можна іх лічыць за закончаныя вершаваныя навелы. Чытаючы паэму, можа здавацца, што некаторыя з раздзелаў гэта эпізоды ці дыгрэсіі, толькі свабодна звязаныя з цэласцю твора, і што паэма магла б абыйсціся без іх, нічога не трацячы з сваёй архітэктанічнай стойкасці. Аднак такое суджэнне — памылковае. Усе трыццаць раздзелаў у „Новай зямлі“ поўнасцю матываваныя і неабходныя. Кожны з іх ілюструе асобную галіну сялянскага жыцця або прыгоды герояў, пры гэтым прадаўжаюць галоўны матыў паэмы — ідэю здабыцця ўласнай зямлі.

Ва ўсёй паэме заўважаецца імкненне аўтара да таго, каб літаратурныя рэальнасці былі максімальна падобныя да рэальнасцей жыццёвых. Дзякуючы гэтаму суб'ектывізм тут амаль поўнасцю атоесамліваецца з аб'ектывізмам. Амаль усе і ўсё, што паяўляецца ў паэме, паказаны дакладна і дэталёва. Чытаючы „Новую зямлю“, здаецца нам, што ўсе прадметы, з'явы і чалавечыя постаці як бы чакаюць сваёй чаргі з той мэтай, каб выйсці на сцэну і паказаць поўнасцю або сваю прыгажосць, або сваю брыдоту. Пісьменнік вельмі часта пры дапамозе сціплых мастацкіх сродкаў прадстаўляе складаныя прыродныя станы або псіхічныя настроі. Часта выкарыстоўвае прыём рэтраспекцыі з той мэтай, каб вярнуцца да з'яў мінулага, або пры дапамозе мінулага паказаць сучаснае. Колас захапляецца дэталёвым апісаннем і гэтым таксама захоўвае вернасць эпасу, у якім, як піша С. Скварчынская,

„... głównym bohaterem jest wszystkość”.

У ЯКІ БОК ГРОМ?

„Больш цаніць сваё!“ — грыміць В. Станулевіч з Ольштына, павучаючы М. Панфілюка. Як той меў адвагу паставіць творы неадукаванага селяніна вышэй паэзіі высокаадукаваных „белавежцаў“! Гэта раз. Нетактоўнасць, вядома. Два, галоўнае: чаму Панфілюк, ганьбячы неразбярыху цяперашніх „белавежцаў“, не спасылаецца на сваіх класікаў, а на нейкіх чужакоў, якія (да таго) выйшлі з палацаў, удзельнічалі ў палацовых розыгрышах, інакш, выводзіліся з арыстакратыі, а не з рабочага люду. Як так можна не ведаць сваіх класікаў, якія так цудоўна апісваюць свой народ! — абураецца Станулевіч і кідаецца ва ўспаміны: як у маладосці вечарамі ў інтэрнаце выхаваўца чытаў яму і яго сябрам „Сымона-Музыку“, і як некаторыя з іх плакалі — так падзейнічалі на іх вобразы чалавечай долі, прадстаўленыя нашым класікам. Тут жа зазначыў, што не спаткаў ён гэтага (жалю) пры чытанні твораў класікаў, адзначаных Панфілюком. Ці слёз не хапіла, ці тыя класікі няўмела тварылі — Станулевіч прамаўчаў. Ну, што ж, даў, як то кажуць, файфэру Панфілюку, аж мне сорамна стала. Прызнаюся, на працягу свайго доўгага жыцця не давялося мне прачытаць Коласавага „Сымона-Музыку“, толькі хлябнуў у „Зорцы“ „Варону-хвальбоку“ (урывак з паэмы). Хлябнуўшы, падумаў: Эх, Колас, Колас! Сустрэў ты ў свой час адну гэткую „варону“ і так хвацка ўвекавечыў вырадка. Сучасная „Варона-хвальбока“ (на гора і смех людскі) дастукалася ў аховы прыроды законных правоў, у птушыным свеце пануючай стала, жыве ў выгодзе і шыку, плодзіцца ў раскошы. Ох, Якубе, Якубе! Наш народны настаўнік! Калі ты тварыў сваю класіку, я, Міхасёк, сын нашага народа, быў у гадах твайго Сымонкі, і, як ён, жыў у горы і бядзе. Усё роўна, бы ты пісаў з мяне. А я толькі на схіле сваіх год даведаўся аб тваёй паэзіі. І то добра. Вельмі добра, што „Зорка“ надрукавала гэты верш. Добра, што я, (здзецінелы?) старэча, заўсёды чытаю „Зорку“ замест асабіста-філасофскіх выдаваў А. Баршчэўскага. Падумаў я, ой як дарэчы было б надрукаваць гэты верш аб вароне-хвальбоцы ў самым цэнтры літаратурнай старонкі, пасярод кашмару нашых „белавежцаў“: можа ім, перавучаным, прыпомніў бы ён нешта забытае, далёкае, калі выхаваўца ў інтэрнаце чытаў ім аб чалавечай долі. Мо, гледзячы на вобраз класіка, убачылі б урэшце, што ён ззяе ясным сонейкам вакол іхняга туманнага чаду. Мо ў Коласаўскай „Вароне-хвальбоцы“ ўбачыў бы не адзін і сваю персону. Так я думаў, пазнаёміўшыся ў „Зорцы“ з творамі Якуба Коласа.

І думаю, што закід Станулевіча — больш цаніць сваё — больш да твару тым „белавежцам“, якія пагардліва адарваліся ад народу і закансерваваліся ў сваім суб'ектывізме.

Дакараць М. Панфілюка ў недаацэнцы свайго — бязглуздзіца. Хто чытае дакладна „Ніву“, пацвердзіць гэта. А што ён, прыхільнік класікі, абапёрся ў сваіх вывадах на чужых аўтарытэтах, нічога кепскага няма.

Не так даўно В. Петручук пісаў, што беларускі народ усёцэла інтэрнацыянальны. Я аж падскочыў з радасці. Таму, што я аб сваім народзе заўсёды так думаў. З дабаўкай: наш брат-беларус ад прыроды інтэрнацыяналіст, з глыбіні вякоў, калі яшчэ і гэты тэрмін быў няведамы. Вядома, здараецца і ў нас задрыпаная авечка, але ніколі яна не адыгрывае сур'ёзнай ролі. Затое ў нас маса палымяных інтэрнацыяналістаў. І адзін з самых стойкіх — М. Панфілюк. Стоячы на такім грунце, нічога дзіўнага, што яму аднолькава блізкі свой Якуб Колас, як і М. Горкі, М. Астроўскі, Гайдар, Гоголь, Пушкін. „Класавы“ закід Станулевіча, што Панфілюк абапіраецца на „арыстакрата“ Пушкіна, пахне цвіллю. Ніхто так не ненавідзеў Пушкіна, як той самы арыстакратычны свет. Ён, урэшце, яго і знішчыў. Зрэшты, вершы Пушкіна найлепш бароняць паэта ад падобных нападаў і кляўз, ставячы яго ў рады высакароднай інтэрнацыянальнай чалавечнасці. Аўтарытэт Пушкіна ў літаратуры, як

(Працяг на стар. 7)

Этнаграфічнае акенца

У красавіку і маі бягучага года ў Музеі сельскай гаспадаркі імя К. Клюка ў Цеханоўцы экспануецца цікавая выстаўка **„Унутранае здабленне хатаў на Падляшшы“.** *Сярод многіх экспанатаў былі там таксама гэтыя ручнікі, уласнаручна вытканыя, вышытыя і абмеражкаваныя Аннай Грыгарук з Плюцічаў, што на Бельшчыне.*

Фота М. Гайдука.

ЖАНЧЫНЫ — ІНІЦЫЯТАРЫ ПРАГРЭСУ

Актыўна працуюць жаночыя арганізацыі ў Бельскай гміне. У сваёй штодзённай, шматбаковай працы многа ўвагі прысвячаюць справам сістэматычнага паляпшэння ўмоў жыцця і выхавання вясковых дзяцей.

Адной з форм гаспадарча-грамадскай дзейнасці жанчын з'яўляецца ўдзел у конкурсах, арганізаваных вясковай спулдзельчасцю. Конкурс „Больш малака высокай якасці!“ спрыяў развіццю малочнага быдла і павышэння якасці малачарскіх вырабаў. Былі пабудаваны, мадэрнізаваны, а таксама пабелены вапнай многія аборы. Вялікай папулярнасцю карыстаюцца конкурсы: „Больш агародніны, фруктаў і кветак“, „Сучасная адхавальня куранят“ і іншыя.

Сёлета школу грамадска-палітычнага абучэння закончыла 163 асобы (у мінулым годзе ўдзельнічала ў занятках 140 кабет). Жанчыны актыўна ўдзельнічаюць у грамадскім жыцці вёскі і гміны. Функцыі радных у гміне выконвае 12 прадстаўніц прыгожага полу (24% агульнай колькасці радных). У агульным ліку членаў гміннай партыйнай арганізацыі жанчыны займаюць 18,9%.

Гаспадыні бачаць вялікія шансы для сваей гаспадаркі ў спецыялізацыі прадукцыі. А каб атрымаць добрыя вынікі, трэба шмат вучыцца. Вучыцца рацыянальна карміць сям'ю, вырошчваць гародніну і збожжа, гадаваць і даглядаць жывёлу. Каб умець карыстацца ў сваёй гаспадарцы ўсім новым, што толькі паяўляецца і што аблягчае працу ды ўпрыгожвае жыццё.

Навучыцца ўсяму гэтаму найлепш сабраўшыся гуртам. У групе можна арганізаваць розныя патрэбныя курсы, пачынаючы ад гатавання і пячэння, кройкі і шыцця, а канчаючы на агульнаасветным, грамадска-палітычным і сельскагаспадарчым навучанні. Дагэтуль званне кваліфікаванага гаспадара атрымалі 103 жанчыны.

У Бельскай гміне дзейнічае звыш 50 КГВ, а ў іх паўтары тысячы членаў. Найлепш працуюць гурткі ў Райску, Пасынках, Зубаве, Саках, Шасталах, Парцаве, Лубіне Касцельным, Храбалах, Кнаразах і іншых вёсках. Іх дзейнасць канцэнтруецца ў клубах кніжкі і прэсы, клубах селяніна, святліцах і цэнтрах „Сучасная гаспадыня“.

Найлепшымі актывістамі ў гміне з'яўляюцца: Зофія Снятэцкая з Зубава (вядзе яна гаспадарку на высокім узроўні і выконвае функцыю сакратара мясцовай ПОП), Ніна Прызовіч з Парцава (яна перадавы земляроб і дзеяч гміннай рады жанчын), Тарэса Жэпнеўская з Жэпнева (радная ГРН, старшыня Камісіі асветы і культуры, кіраўнічка цэнтра „Сучасная гаспадыня“ ў Храбалах).

Я. Целушэцкі

вёсцы трактуюцца як прыроджаныя калецтвы, з якімі раней ніхто не прабаваў змагацца. (Напрыклад, касавокасць, заіканне, скрыўленні паставы і многія іншыя.) Сёння большасці так званых прыроджаных хвароб можна пазбыцца, калі ў дзіцячым узросце інтэнсіўна іх лячыць. А гэтым якраз займаецца Ваяводская амбулаторыя школьнай медыцыны з яе чатырма кабінетамі, а таксама спецыялістычныя амбулаторыі службы здароўя. Большасць дзяцей трапляе сюды па скіраванню школьнай службы здароўя. Але калі маці мае нейкія сумненні, можа проста прыехаць з дачкой ці сынам у Беласток і звярнуцца ў Ваяводскую амбулаторыю школьнай медыцыны, якая знаходзіцца на вул. Навоткі. Як запэўніў кіраўнік амбулаторыі, ніводна маці не ад'едзе без парады.
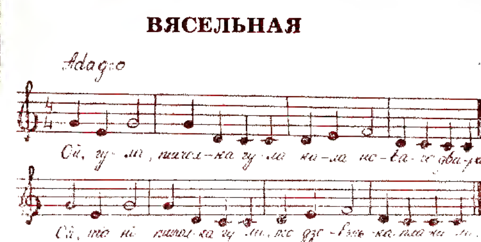
Ёсць у амбулаторыі і парадня, якая служыць здаровым дзецям. Гэта парадня лекарскага кантролю фізічнага выхавання. Іменна сюды павінны прыязджаць на праверку хлопцы і дзяўчаты, якія хочуць займацца спортам значна шырэй, чым вымагае ад іх школьная праграма. Не аднойчы здаралася, што прыязджаюць спартсмены з гміннай школы ў Беласток на спаборніцтвы, і тут аказваецца, што дапусціць іх да ўдзелу ў спаборніцтвах арганізатары не могуць — патрэбна даведка ад лекара, што дзіця здаровае і можа займацца спортам. Гэта вельмі важная, сур'ёзная справа, а не непатрэбная бюракратыя, як можа каму-небудзь здавалася. Арганізатары спаборніцтваў хочуць мець упэўненасць, што кожнае дзіця можа вытрымаць узятую на сябе фізічную нагрузку. А іменна гэта можна праверыць у парадні лекарскага кантролю фізічнага выхавання. На спецыяльных прыборах можна сцвердзіць, з якой дапушчальнай хуткасцю можа ехаць веласіпедыст ці бегчы лёгкаатлет, каб праца яго сэрца заставалася ў пэўных нормах, можна акрэсліць, колькі паветра змяшчаецца ў лёгкіх будучага плаўца. Адначасова лекар гэтай парадні, выдаючы дазвол займацца спортам, бярэ пад увагу агульны стан здароўя дзіцяці, каб мець пэўнасць, што арганізм зможа прыстасавацца да большых нагрузак.

Асабліва шмат увагі амбулаторыя ўдзяляе супрацоўніцтву з рознымі ўстановамі і прадпрыемствамі. Разам з Таварыствам сяброў дзяцей амбулаторыя арганізуе амаль усе існуючыя цяпер лячэбныя лагеры. Некаторыя прадпрыемствы, як Ваяводскае праўленне сельскагаспадарчых гурткоў ці тэкстыльны камбінат „Фасты“, фінансуюць такія лячэбныя лагеры для дзяцей сваіх працаўнікоў. А ў Міжнародны год дзіцяці, як спадзяецца Ваяводская амбулаторыя школьнай медыцыны, да гэтай справы далучацца і іншыя прадпрыемствы.

Яніна Чэрнякевіч

ФАЛЬКЛОР

ВЯСЕЛЬНАЯ

Ой, гула, пшчолка гула
кала новага двара.
Ой, то ні пшчолка гула,
то дзевэнька плакала,
ад ванцу прыехаўшы,
матулі да ног упаўшы:
— Матулю мая родна,
разважы белы ручкі,
разважы белы ручкі —
разменяй парсцёначкі.
— Ой, дзіця мае роднэ,
я рада таляр даць,
я рада таляр даці —
белы ручкі развезаці,
коб белы ручкі развезаці,
срэбны парсцёнкі разменяць.

Ад Янюк Марыі, 1908 года нараджэння, мястэчка Нараўка, запісаў 24 студзеня 1979 года Мікалай Гайдук, мелодыю расшыфравала Людміла Панько.

BOGUSŁAW MEC

ФОТА ПА ЗАКАЗУ

Заказзала Ірэна Якубюк з Дашаў.

ВЕР-НЕ-ВЕР

Дарагі Астроне! Прысиілася мне, што я паехала на пахаванне цёшчы (яна ўжо не жыве). І тут я ў хаце, у кухні. І бачу, яна штосьці пры пліце робіць і штосьці мне гаворыць, як бы павучала мяне, але што, не памятаю. Потым наліла ў вядро вады і пачала мыць у кухні падлогу. А я стаю пасярэдзіне кухні. Яна вымыла падлогу толькі да таго месца, дзе я стаяла, зусім пры маіх нагах і спынілася, больш не мыла. Потым я ўжо ў другім пакоі. Узяла люстэрка, але яно такое нячыстае, папарапанае, Я гляджу ў яго і папраўляю макіяж на твары. Цяжка гэта мне ідзе, бо мала што бачу ў тым люстэрку. Ды кажу: „Ужо і цёшчу пахаваюць, пакуль я тут папраўлю гэты макіяж“. Потым я ўжо на панадворку стаю і гляджу на хату. Яна аднаўленая, ачышчаная. І думаю: „Во як аднавіў яе гэты сын, якому цёшча яе запісала“. Тут і прачнулася.

Аня

Аня! Твой сон не надта добры, хаця цябе не будзе непасрэдна датычыць. Нехта, бадай, „змыецца“ назаўсёды з сям'і тваёй цёшчы, бо мыла яна падлогу, але дайшла толькі да цябе, а там, дзе ты стаяла, яна ўжо не мыла. Надобрае абазначае і тая, аднаўленая хата: хвораму — блізкая смерць, здароваму — нейкія клопаты. Разглянься ва ўсім гэтым ты сама; недзе ў той сям'і ёсць фальшывыя людзі, якія прытвараюцца тваімі сябрамі. Не вер ім!

Астрон

Куток практычных ведаў

КАСЦЮМЫ

Касцюм перажывае свой вялікі рэнесанс. Модныя касцюмы „вялікія“, з шырокімі плячыма, з такога матэрыялу, як на мужчынскі касцюм. Могуць быць яны з аднастайнага матэрыялу, у нейкую далікатную палосачку ці ў дробную клетку. Фасоны класічныя.

Але сёння хочам вам паказаць касцюмчыкі лягчэйшыя, якія таксама вельмі модныя. Гляньце самі: ці ж не прыгожы цёмны аксамітны касцюмчык з белай блузачкай пад ім?! Можа на штодзень гэты касцюмчык быў бы і не зусім практычны, але затое на вечар як адпавядае!

У другім касцюме вы бачыце модную блузку з бантам. Яе можна пашыць нават са звычайнага крэтону. Касцюм з нятоўстага шарсцянога матэрыялу. Можна яго насіць як на работу, так і ў госці ці ў кіно. Усё залежыць ад блузкі.

Кансультацыя юрыста

Пытанне: Х. прадаў Д. пляц пад будову. Умову продажу яны спісалі самі. Д. распачаў будаваць дом і выканаў больш-менш палову работы. Пасля Д. захварэў і, не маючы сродкаў і магчымасці далейшай будовы, адступіў пляц свайму брату. Той скончыў будову і пасяліўся ў доме. Тым часам Д. памёр, а Х. не прызнае права яго брата і патрабуе, каб той аддаў яму дом, спасылаючыся на тое, што яго ўмова з Д. не адносіцца да яго брата, а пляц і так не быў уласнасцю Д., бо ўмова паміж імі несапраўдная. Якія правы прыслугоўваюць брату Д. і як ён можа іх дабівацца?

Адказ: Той, хто будуецца на чужой зямлі, будучы перакананы, што нічыіх праў не парушае, калі вартасць будовы значна перавышае вартасць пляцу, на якім будынак будуецца, можа патрабаваць праз суд перанясення на яго ўласнасці пляца за адпаведную заплату. У нашым прыкладзе пляц, безумоўна, з'яўляецца ўласнасцю Х., паколькі купіць нерухомую маёмасць можна толькі натарыяльным актам, а ўмова паміж Х. і Д. несапраўдная. Аднак Д., які заплаціў за пляц, напэўна быў пераканаваны, што праў уласніка не парушае. Справу ўскладняе тое, што ён будаваць дом не скончыў, а зрабіў гэта яго брат, які таксама быў перакананы, што нічыіх праў не парушае. У такой сітуацыі брат можа патрабаваць перанясення на яго ўласнасці пляца ў той частцы, у якой ён браў удзел у пабудове дома. Пасля гэтага яго як супольнага ўласніка нерухомай маёмасці ніхто з дома высяліць не будзе мець права.

Сардэчныя тайны

Сэрцайка, у мінулым годзе на канікулах я была на Узбярэжжы. Там пазнаёмілася з Яркам. Ён там жыве з бацькамі. Запрасіў мяне дадому. Я адмаўлялася, бо саромелася ісці да незнаёмых людзей, але ўрэшце пайшла. Бацькі, асабліва мама Ярка, вельмі ветлівыя. Так сардэчна мяне прынялі. Ну, і спаткаліся мы з Яркам часта. Але я да яго адносілася, як да сябра. Калі я вярнулася дамоў, Ярэк пісаў да мяне пісьмы. Я яму адпісвала. Ну, і аднойчы прыехаў да мяне. І я, і мая сям'я прынялі яго таксама ветліва. Яму спадабалася ў нас. Калі паехаў, напісаў у пісьме, што мы знаёмыя ўжо столькі і ён прапануе, каб пажаніцца. Я, адпісваючы, абмінула гэтую справу. Але Ярэк ужо прыязджаў да мяне некалькі разоў і таксама напамінаў мне аб гэтым. Я ўсё прымала яго словы як жарт і старалася змяніць тэму. Шкада мне яго, але ж не магу я выходзіць замуж па гэтай прычыне. Я хачу, каб мы асталіся сябрамі надалей, бо ён як чалавек мне падабаецца. Але баюся сказаць яму шчырую праўду, бо будзе яму крыўдна. Сэрцайка, парай ты мне, як паступіць у гэтай заблытанай справе.

Кася

Кася! Не зводзь яго далей. Скажы яму як найбольш далікатна, але так, каб ён зразумеў, што жонкай яго ты не будзеш. Напэўна, гэткая размова навядзе сум на Ярка, але ж зрабіць гэта мусіш неабходна і не адцягваючы.

Сэрцайка

ТАЙНЫ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ

СЛАБАМІР АРЛОЎСКІ

ПА СЛЯДАХ ЯНТАРНАГА ПАКОЯ

ФРОНТ НАБЛІЖАЕЦЦА

Пад магутнымі ўдарамі студзеньскага наступлення трэці рэйх трашчаў па швах. Часці Савецкай Арміі і Войска Польскага занялі абарончыя пазіцыі на Паморскім вале і фарсіравалі Одру. Перайшлі ў наступленне і войскі саюзнікаў, захапіўшы на захадзе Германіі вялікія тэрыторыі. У Кенігсбергу працягвалася ліхаманкавая падрыхтоўка да абароны горада. З кожным днём літаральна на вачах таяла вотчына гаўляйтэра Коха. У канцы сакавіка 1945 года ў руках фашыстаў заставаўся яшчэ Кенігсберг з бліжэйшымі ваколіцамі і Самбійскі паўвостраў.

На гэтых нікчэмных рэштках былой велічы гаўляйтэр пастанавіў узвесці непрыступную крэпасць. У яго распараджэнні было прыкладна паўмільёна ўзброеных да зубоў салдат, сярод якіх ільвіную долю складалі гатовыя на ўсё салдаты вафен-СС. У Кенігсбергу былі створаны так званы фолькcштурм, сканцэнтравана вялізная колькасць боепрыпасаў і харчавання.

Кенігсберг быў увесь у руінах. Разбураны прыкладна на восемдзесят працэнтаў паўгода назад двума масіраванымі налётамі англа-амерыканскіх бамбардзіроўшчыкаў, ён быў падобны на горад-здань. Многія жыхары пакінулі горад, нягледзячы на заклікі гаўляйтэра выстаяць; іншыя прабіваліся па адзінай неадрэзанай дарозе ў Пілау, адкуль адплывалі караблі на захад.

У апошнія дні сакавіка перад уцялелай часткай Кенігсбергскага замка спыніўся аўтамабіль. З машыны выйшаў Кох, які асабіста прыехаў на інспекцыю. У падвалах і скляпах былі сканцэнтраваны вялізныя запасы боепрыпасаў, зброі і прадуктаў харчавання.

На паркету з мазаікі бегалі салдаты, натыкаючыся на скрыні, што загрувашчвалі залы, лесвіцу, галерэі.

— Што гэта за скрыні? — злосна спытаў гаўляйтэр. — Які ідыёт паставіў іх у праходах?

Ніхто не мог толкам растлумачыць. Гаўляйтэр загадаў выклікаць упраўляючага. Той прыйшоў праз некалькі мінут. Паводле яго слоў, скрыні былі ўласнасцю музея і па распараджэнню доктара Родэ былі размешчаны на ніжнім паверху, каб зберагчы экспанаты ў выпадку новых налётаў. Што было ў скрынях, гэтага ўпраўляючы не ведаў.

— Пазвоніце і даведайцеся, — суха распарадзіўся гаўляйтэр.

Доктар Родэ займаў уцалелае крыло замка, і таму ўпраўляючы пайшоў да яго, каб асабіста выканаць даручэнне Коха. Праз пяць мінут ён вярнуўся і паведаміў, што ў некалькіх скрынях знаходзяцца фрагменты Янтарнага пакоя, а ў астатніх — музейныя экспанаты.

— Як, пакой усё яшчэ ў Кенігсбергу? Я ж яшчэ восенню прасіў, каб яго вывезлі ў Саксонію, у Тыроль або яшчэ куды-небудзь... — са злосцю гыркнуў ён. — Неадкладна выклічце Родэ!

Не чакаючы, калі прыйдзе Родэ, Кох разам з упраўляючым спусціўся ў падзямелле замка, дзе яшчэ ў старыя часы размясціўся славуты рэстаран з даволі жахлівай назвай „Блют Герыхт“ („Крывавая страва“). Гэты некалі шыкоўны рэстаран у Кенігсбергу і ва ўсёй Усходняй Прусіі цяпер выглядаў сумна. Яго ўладальнік, Феербанд, запакаваў у скрыні каштоўны фарфар, крышталь і сталовыя прыборы. Кох заказаў каньяк. Не паспеў ён апарожніць чаркі, як у залу ўвайшлі доктар Родэ, ахоўнік замка Фрызе і кансерватар Колеў.

— Магчыма, вы растлумачыце мне, пан Родэ, — па-змяінаму зашыпеў Кох. — Я даўно прасіў вас адправіць гэты праклятыя пакой у глыбіню рэйха. Вы не выканалі майго загаду.

— Пан рэйхскамісар, не было транспарту, варта пайшла на фронт ці ў фолькcштурм, усё скончылася абяцаннямі, — апраўдваўся вучоны. — А цяпер гэта наступленне рускіх...

А, шчыра кажучы, Родэ проста не мог расстацца з гэтым цудам мастацтва. Ён верыў, што яго лёс неаддзельны ад лёсу пакоя, і таму вырашыў застацца з ім да канца. У глыбіні душы ён нават хацеў, каб шэдэўр лепш трапіў у рукі рускіх, чым згубіўся ў дарозе або загінуў.

— Я сам займуся гэтай справай. Нельга дапусціць, каб пакой трапіў у рукі ворага, — катэгарычна заявіў Кох, выходзячы з „Крывавай стравы“.

Родэ з палёгкай уздыхнуў. Усё магло скончыцца значна горш.

Вечарам гаўляйтэр адправіў у Берлін шыфраванае паведамленне:

„У Кенігсбергу знаходзіцца шмат каштоўных твораў мастацтва, сярод іх кабінет Фрыдрыха I, так званы Янтарны пакой. Акрамя таго, валютныя каштоўнасці 11 усходнепрускіх банкаў і акцыі многіх нацыянальных і замежных фірм. Не меншую каштоўнасць для ворага маюць таксама партыйныя і дзяржаўныя дакументы... Я прапаную схаваць усё гэта ў бункерах.

Чакаю далейшых указанняў“.

(Працяг будзе)

ТРЫБУНА чытачоў

МЕСЯЦ НАРОДНАЙ ПАМЯЦІ

Мы атрымалі ад нашых карэспандэнтаў матэрыялы, якія звязаны іменна з красавіком, як месяцам народнай памяці. Вельмі кароткую заметку пра свой ваенны лёс прыслаў нам Міхал Кірылюк. Піша, што быў вязнем нямецкага канцлагера, што з сябрам спрабавалі ўцякаць і дайшлі амаль дамоў, але іх злавілі і зноў пасадзілі ў лагер.

Мікіта Аўсейчук прабуе апісаць свае артылерыйскія ўспаміны з-пад Монтэ-Касіна. Гэты наш чытач і карэспандэнт мае багатую і цікавую біяграфію. Таму рашылі мы, што журналіст „Нівы“ сустрэнецца з ім асабіста і падрыхтуе спецыяльны матэрыял.

А Васіль Петручук напісаў артыкул пад загалоўкам „Вось яны, ветэраны“, які ніжэй публікуем.

✲

Гурток ЗБоВіД № 3 у Беластоку з'яўляецца адным з найбольш актыўных у ваяводстве. Умовы іх працы цяжкія. Бо кантора гуртка знаходзіцца ў падвале без ніякага ацяплення. Ды заданні, звязаныя амаль з 800 ветэранаў вайны выконваюцца тут дакладна. А заданні гэта розныя. Вось, напрыклад, у сувязі з 35 гадавінай існавання Народнай Польшчы па ініцыятыве старшыні гуртка падпалкоўніка Генрыка Кашубы быў падрыхтаваны заклік, каб ветэраны, якія яшчэ больш моцныя, заняліся пасадкай лесу. Пасадка лесу будзе праходзіць пад лозунгам „Першыя ў баі — першыя ў працы для Народнай Польшчы“.

Некалькі слоў хачу сказаць аб моладзі школы № 6 і 25 на пасёлку Тысячагоддзя і № 14 з Новага Мяста, што яна цудоўна выканала віншавальныя пісьмы, якія былі ўручаны старэйшым ветэранам.

А як прыгожа адбывалася ўручэнне гэтых пісем! Да кожнага з ветэранаў заходзілі салдат і гарцэр. Уручалі пісьмо і жадалі добрага здароўя. Праводзілі кароткую гутарку на тэму перажытага. Зразумела, што не ў аднаго ветэрана паяўляліся слёзы ў вачах, калі ён бачыў гэтых маладых людзей, якія прыйшлі наведаць яго, старога, паранена чалавека.

Многія нашы таварышы ў размове жадалі маладому пакаленню, каб яны ніколі не спазналі вайны.

Васіль Петручук

САПРАЎДЫ НЕШТА НЕ ТАК

Прачытаў я публікацыю Ул. Сідарука „Нешта не так“ у 14 нумары „Нівы“ ад 8 красавіка, у якой аўтар стараецца падважыць маю заметку „Холадна ў пачакальні“, дзе я праўдзіва апісаў чаромхаўскую пачакальню. Я быў там 1 лютага, чакаў поезда і ледзь не замерз.

Ніколі не падумаў бы, што Сідарук патрапіць напісаць нешта пад дыктоўку, а ў гэтым выпадку пад дыктоўку сваіх кіраўнікоў чаромхаўскай ПКП, дзе ён працуе. Ды ён несправядліва бароніць сваіх хлебадаўцаў. Я яшчэ раз пацвярджаю, што напісаны мною артыкул „Холадна ў пачакальні“ ў ста працэнтах праўдзівы. Магу падрабязна яшчэ выкажыць гэтую гісторыю. Тады, 1 лютага, я дабіраўся ў Чаромху вельмі рана, яшчэ перад 4 гадзінай, і ў чаромхаўскай пачакальні застаў дакладна так, як апісаў: бруд, смурод, мароз. Печка была нятопленая, вядро з вугалем стаяла некранутае, цесната, дзверы няшчыльныя. Паязды былі спознены на некалькі гадзін, а былі і такія, што ўвогуле не ехалі. Дык чаму Ул. Сідарук не чакаў сам у „цёплай“ пачакальні нашага поезда ў Беласток праз Гайнаўку, а ўцёк у цёплае бюро сваіх начальнікаў?!

Па яго словах выглядае, быццам поезд тады ў Гайнаўку-Беласток выехаў недзе а пятай гадзіне. У сапраўднасці ж выехалі мы ў дарогу поездам пасля сёмай гадзіны. І я меў час, бо чакаў ад гадзіны чацвёртай, каб да ўсяго прыглядзецца. Я не бачыў, каб а шостай гадзіне хто прыбіраў і паліў печку. Таксама і а сёмай гадзіне тады 1 лютага ў чаромхаўскай пачакальні ніхто такой работы не выконваў. Не ведаю, які будзе адказ чаромхаўскага начальніка, але факт застаецца фактам, што пачакальня ў Чаромсе і парадкі ў ёй нікому з падарожных не падабаюцца.

М. Панфілюк

Як змяніліся дарогі!

Добра помняць старэйшыя жыхары гміны Гайнаўка, якія былі калісьці ў нас дарогі. Была адна шаша, якая ішла з Бельска праз Гайнаўку ў Белавежу. Дарогі паміж вёскамі былі вельмі дрэнныя, па іх праехаць можна было толькі летам і зімою. А як змяніліся яны цяпер, кожны ведае. Былі пабудаваны цвёрдыя дарогі з Гайнаўкі ў Кляшчэлі, з Гайнаўкі ў Нараў. Добрая дарога стала ад бельскай шашы праз Новаберазова, Навакорнін, Ласінку.

У гэтым годзе праўленне гміны прызначыла на рамонт і пабудову дарог 2 мільёны 758 тысяч зл. і ў першую чаргу будзе будавацца дарога з Трывежы ў Катоўку даўжынёй паўтара кіламетра. Будзе будавацца таксама вуліца ў вёсцы Барок. Закончыцца пабудова дарогі з Пасечнікаў у Арэшкава і з Навакорніна ў Грудоўку. Будзе праведзены рамонт дарогі з Рэпіскаў да дарогі Ласінка-Трывежа і з Дубін у Савіны Груд.

Хоць і многа грошай гміна Гайнаўка прызначае на дарогі, іх яшчэ не хопіць Таму праўленне Гайнаўскай гміны разлічвае на дапамогу жыхароў, якія грамадскім чынам выканаюць шмат працы.

Э. Вайсковіч

Гандаль кульгае

Наш гандаль аднак моцна кульгае, бо многа неабходных тавараў прападае з крамаў і купіць іх немагчыма. Прыкладу не трэба далёка шукаць. Вось хоць бы дрожджы, без якіх ніякая гаспадыня не спячэ смачнага пірага. А дрожджы з нашай крамы прапалі, рыс таксама рэдка бывае. Ды найцяжэй з электрычнымі прыладамі: featureрознымі правадамі, уключальнікамі, батарэйкамі, транзістарамі і г.д. Гэтага не ўбачыш у крамах.

А вось спекулянты, карыстаючыся недахопамі ў гандлі, прадаюць гэтыя рэчы на чорным рынку па значна вышэйшых цэнах.

І як мне ў гэтым разабрацца?

М. Панфілюк

За здароўе гміны

Экзекутыва Гміннага камітэта ПАРП у Нараўцы ацаніла на сваім пасяджэнні працу гміннага цэнтра здароўя ў 1978 годзе. Ёсць у нас чатыры пункты, дзе прымаюць хворых. Гэта Нараўка, Старое Ляўкова, Семяноўка і чыгунка ў Семяноўцы. У самой толькі Нараўцы было прынята ў мінулым годзе 7.670 чалавек (не ўлічваючы школьнай моладзі). 1477 асоб наведала „хуткая дапамога“ ў хатах, у тым ліку 307 — цяжка хворых. Высокую ацэнку сваёй працы атрымала мясцовая гмінная служба здароўя на чале з доктарам Мікалаем Вапам. Аднак гаварылася і аб многіх патрэбах. Сярэдняга персаналу ў гміне хапае. З вышэйшага — у Нараўцы толькі адзін лекар. Раз у тыдзень прыязджае туды гінеколаг і стаматолаг. Але гэта надта мала, калі ўспомнім, што шмат людзей працуе ў кераміцы, на чыгунцы, ці ў лесе. Некаторы час ГОЗ не меў ніякага транспарту. У Семяноўцы працуе толькі адна „хуткая дапамога“, у Ляўкове не выкарыстана прыгожае стаматалагічнае абсталяванне. У самой Нараўцы сядзіба ГОЗ аж просіцца капітальнага рамонту, трэба будаваць новы будынак. Станоўча замала вышэйшага персаналу. Усе гэтыя праблемы рашала экзекутыва ГП ПАРП і прыняла канструктыўныя вывады.

А. З.

Хто паклапоціцца?

Яшчэ людзі не забылі пра снег, а тут зноў з'яўляецца... балота. Ёсць шмат дарог, якімі немагчыма праехаць і прайсці. І вось з чыгуначнага прыпынка „Падбелле“ дубяжынцам ці жыхарам Мокрага трэба праходзіць адрэзак дарогі 200 метраў (ад прыпынка да скрыжавання дарог), які заўсёды вясной непраходны. Трактары тут так размясілі дарогу, што няма магчымасці нават абмінуць гразь. Адрэзак дарогі невялічкі, а кожнаму ён сядзіць соллю ў вачах. А мо б жыхары Падбелля, Дубяжына і Мокрага супольнымі сіламі ўзяліся ды наладзілі гэты адрэзак у гонар 35-годдзя ПНР? Бельская гміна і СКР таксама ўключаецца ў гэтую каштоўную ініцыятыву. І трэба гэты грамадскі пачын выканаць як найхутчэй.

(ус)

Святліца жыхарам

На вуліцы Сянкевіча ў Бельску ёсць святліца жылой спулдзельні. Змяшчаецца яна ў падвале блока. Прыходзяць сюды моладзь і старэйшыя на тэлевізар, на тэніс, на шахматы і більярд. Пры святліцы працуюць гурткі, напрыклад, малой гаспадыні, мадэлярства, фатаграфіі. Тут таксама змяшчаецца цэнтр ТККФ „Падляссе“. Для дарослых праводзяцца лекцыі з розных галін ведаў. Ліга жанчын арганізуе тут курсы шыцця, касметычныя парады і кулінарныя паказы. Пенсіянеры збіраюцца на ўласныя вечары адпачынку і ўспамінаў.

Румі

Тамаш Кірылаў з Легніцы піша:

„З вялікім зацікаўленнем прачытаў я палеміку Я. Леанчука і М. Гайдука. („Ніва“ № 9 ад 4.III.79). Я цалкам згаджаюся з М. Гайдуком.

Як прыклад, хачу назваць мясцовасць Вармантовіцы каля Легніцы. Тут быў маёнтак нямецкага пана па прозвішчу Альшэўскі, (яго палац стаіць і сёння). Пан Альшэўскі расчытаўся ў трылогіі Сянкевіча і пад уплывам гэтых кніжак адазвалася ў ім кроў продкаў. Зрадзілася нацыянальная гордасць. Пачаў у сваім доме ўводзіць польскія традыцыі. Загадаў сваім дзецям, каб навучыліся польскай мове і сталі палякамі. Але яны жылі ў Берліне і не слухалі бацьку. Тады пан Альшэўскі зрабіў завяшчанне (тэстамэнт), у якім зазначыў, што дзеці пяроймуць пасля яго маёнтак толькі пры ўмове, калі навучацца польскай мове. У іншым выпадку маёнтак ён запісвае... Генрыку Сянкевічу.

Вось дзе сіла гістарычнай аповесці! Варта, каб і нашы пісьменнікі сягнулі па такую спадчыну.

Нашы продкі былі людзьмі спакойнымі, але як нехта ім дапячэ... Я чую грукат зброі на палях Грунвальда, дзе пад кіраўніцтвам вялікага князя Вітальда значна прычыніліся да перамогі адважныя аддзелы (бела) русінаў. На жаль, пра гэта ледзь упамінаецца, бо не хапіла нам летапісца.

Можна прывесці дзесяткі прыкладаў адвагі беларусаў, якія ў паўстаннях змагаліся за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне. І ўсё гэта трэба выдабываць з цемры забыцця. Таму я вельмі абстайваю творчасць М. Гайдука.

Часта, калі размаўляю пра гэта са знаёмымі, яны кажуць, што не чулі пра гісторыю Беларусі. Але існавала вялікая Літва. Трэба гэтыя справы паказаць ва ўласцівым святле, каб месяц не засланяў сонца“.

А вось фрагменты з наступнага лісту нашага чытача.

„Мілая і вельмі паважаная „Ніва“: Хоць маю многа ўсялякай працы, не магу адмовіць сабе ў прыемнасці напісаць вам. Вельмі рады, што мае лісты выклікаюць дыскусію. Нават вось у „Ніве“ ад 25 сакавіка наш зямляк Слізень з Калабжэга піша, што яго цікавіць мой ліст, надрукаваны ў 2 нумары „Нівы“. На Заходнім Пабярэжжы жыве многа нашых людзей. Прашу земляка Слізеня, каб распаўсюджваў там „Ніву“, каб нашы людзі помнілі сваю родную мову. „Ніву“ павінны выпісваць беларусы ва ўсіх кутках нашай краіны.

Я хацеў бы, каб у нас быў добры эстрадны калектыў. Каб ён спяваў, але і іграў на цымбалах, дудах і іншых народных інструментах.

Думаю таксама яшчэ адно. Можна было б арганізаваць беларускі спартыўны клуб барцоў. У нас, у Сорыках, калісьці хлопцы змагаліся на пашы і мне здаецца, што гэта спорт для беларусаў.

У нашай краіне арганізуюцца розныя „цагелкавыя“ акцыі. Маглі б і мы збіраць „цаглінкі“ і такім спосабам сабраць фонд на эстрадны калектыў і спартыўны клуб. Ці гэта немагчыма?

Я напісаў да Э. Вайсковіча ліст з просьбай, каб памог мне знайсці Леаніда Гаўрылюка. Аказалася, што ў Гайнаўцы няма яго бацькоў. Можа дасце заметку ў „Ніве“, што я шукаю свайго сябру Леаніда Гаўрылюка з Гайнаўкі, з якім хадзіў у Ліцэй спажывецкай прамысловасці ў Забжы ў гадах 1947/51. Мы вельмі дружылі. Потым Гаўрылюк паступіў на аддзяленне спажывецкай хіміі Лодзінскага універсітэта. Працаваў інжынерам у Бельску Падляшскім. Можа нехта з чытачоў ведае пра яго лёс? Дзякую за дапамогу“.

ЗАЦЕСНА

Пра Гайнаўку многа пішацца на старонках „Нівы“. Ды гэта пераважна пахвальныя заметкі. І не помню я, каб нехта напісаў пра насенную краму ў гэтым годзе, якая знаходзіцца на вуліцы Варынскага на нейкім цесным панадворку. А варта хоць некалькі слоў пра гэтую краму-„невідзімку“ напісаць. Аж смешна гаварыць, наколькі тут цесна. Пакойчык мо нейкіх 3x2 метры і вядома, што ў такім пакойчыку парадку ніякага не ўвядзеш, ані чысціні не ўтрымаеш. А і вясна прыйшла на свет і дзверы тут не зачыняюцца ад наведвальнікаў, якія купляюць рознае насенне ды прылады.

І дзіўна, бо калісьці насенная крама ў Гайнаўцы была ў больш прасторным будынку на вул. 1 Мая непадалёку ад касцёла. І чаму бацькі горада перанеслі яе ў гэты цесны пакойчык на панадворку?

М. П.

ЗАБЫТЫ ПРЫПЫНАК ПКС

Жыўкова — гэта вёска і прыпынак ПКС, чацверты ад Заблудава ў напрамку Гайнаўкі. З прыпынка карыстаюцца жыхары трох вёсак: Жыўкова, Сацоў і Белак. Аўтобусы, якія едуць з Гайнаўкі, збіраюць па дарозе такі камплект пасажыраў, што ў Жыўкове часта і не затрымліваюцца. Але, як гэта часта бывае, людзі чакаюць наступнага. Не возьме адзін, можа возьме другі, трэці.... Неяк там да таго Беластока чалавек дабярэцца.

І ўся справа ў тым, што гэтых наступных аўтобусаў трэба чакаць у Жыўкове пад голым небам. Падарожныя стаяць, мокнуць і мерзнуць.

Я назваў гэты прыпынак забытым, бо гэта, бадай, адзіны прыпынак без пачакальні на лініі Беласток-Гайнаўка. А можа ўлады ПКС палюбяць і гэты прыпынак і памогуць збудаваць і тут пачакальню, за што ўжо цяпер сардэчна дзякуем.

Антолік

Патрэбны рамонт

Дарога, якая спалучае Орлю з Бельскам, брукаваная. Брук быў палажаны тут 25 гадоў таму назад. Цяпер усюды тут вялікія калдобіны. Вельмі патрэбны рамонт. Кожны дзень па гэтай дарозе праязджаюць сотні аўтамашын.

Іван Кірызюк

(Працяг са стар. 5)

У ЯКІ БОК ГРОМ?

аўтарытэт Леніна ў палітыцы — прызнаны народамі. Пушкін нам не чужы, якім быў ён і пачынальнікам нашай літаратуры.

Надта хацелася б, каб наша моладзь не лепавалася і ў традыцыйным стылі спрабавала сваіх сіл і ўзбагачала наш бедненькі Парнасік і каб наш шаноўны Парнас урэшце павярнуўся добрым бокам да нас, народа, каб выкараскаўся з чужой, абсурднай (у нашым паняцці) дэкадэнцкай ідэалогіі і больш цаніў сваё, блізкае, роднае.

Дзядзька Квас

...у латарэі, лёсы якой прадаюцца ва ўсіх кіёсках „Руху“, можна выйграць кожны трэці лёс. Ды я бачыў у Бельску бабу, якая прайграла 50 зл. і нічога не выйграла. Цікава, колькі б чалавек выйграў, каб купіў цэлую скрынку лёсаў? Людзі расказвалі, што ў тым жа бельскім кіёску адзін цікаўны чалавек купіў лёсаў на 1000 злотых, а выйграў 15 злотых.

Кірылюк Міхал

Вечар мастацтва

Неяк мы патрапілі на вечар у адно таварыства. Адразу ж усе жанчыны накінуліся на паэта Кашона.

— Нас цікавіць мастацтва. У нас вялікія культурныя запатрабаванні, якія, на жаль, не можам задаволіць.

— І вось трапілася шчаслівая магчымасць паразмаўляць з сапраўдным паэтам, — сказала гаспадыня. — Божа, колькі сумненняў мы маем у галіне, блізкай пану.

Паэт Кашон зрабіў крок да дзвярэй, але яму тыцнулі ў рукі талерку з халоднай закускай, кавалак булкі, нож, відэлец і чарку чыстай.

Хвіліна ўвагі зрабіла ўплыў на далейшы лёс вечара. У часе размовы на тэмы мастацтва паэту Кашону задавалі ся пытанні, якія хвалявалі прысутных:

— Ці праўда, што Севярын Краеўскі любіць гогаль-моголь?

— Ці праўда, што Станіслаў Лем піша звычайнай ручкай, а не друкуе на машынцы?

— Ці праўда, што Ірэна Сантар зараз адпачывае ў Аўстраліі?

— Ці праўда, што Ежы Паломскі мае дачу над Затокай?

— Як завуць новага мужа Бэаты Тышкевіч?

— Каго больш любіць Лазука: бландзінак ці брунетак?

— Колькі гадоў Барбары Брыльскай?

— Колькі зарабляе Кавалеровіч?

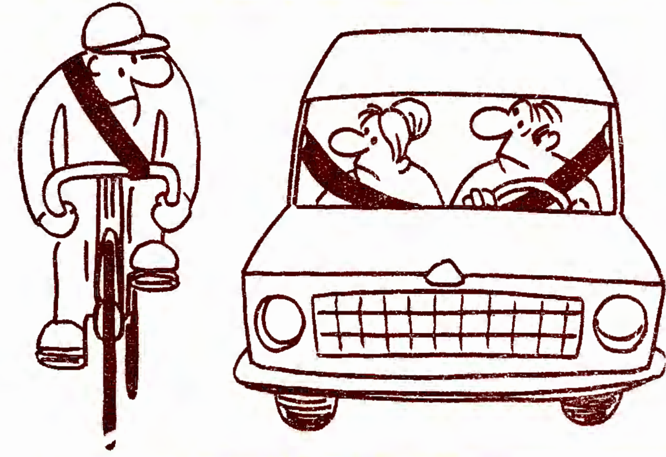
Ні на адно з гэтых пытанняў паэт Кашон не даў вычарпальнага адказу, у лепшым выпадку мармытаў штосьці няпэўнае і расплывістае.

У выніку — кампраметацыя. Кампанія справядліва ігнаравала гэтага Кашона.

На ўсякі выпадак я стаў трымацца збоку. Нібы прыйшоў асобна.

Але і так усе пазіралі на мяне коса.

Меган

З „Весніка Задрыпоніі“

РАЦПРАПАНОВА

Цікавую рацпрапанову ўкаранілі на фабрыцы гузікаў у Задрыпанцы. Тут замест чатырох дзірак у гузіку сталі рабіць адну. Гэта дазволіла значна скараціць час на вытворчасць аднаго гузіка.

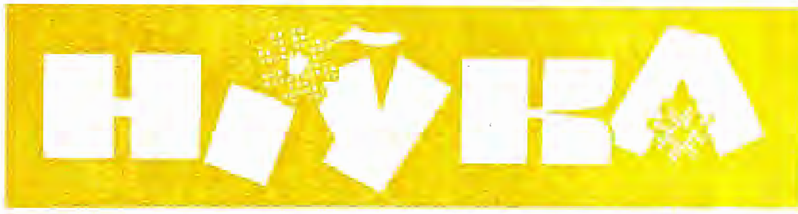
Зараз канструктарскае бюро працуе над тым, як прышываць новую прадукцыю.

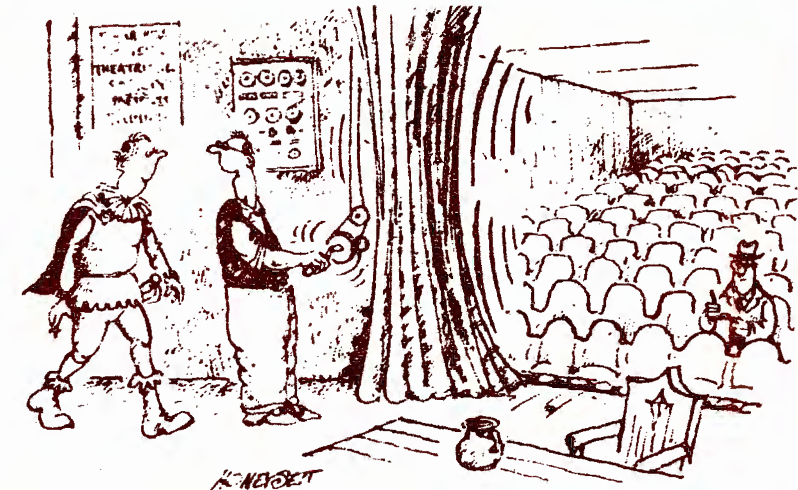
ПЫТАННЕ ПРАФ. КАЗЯЎКІ

Шырокія гарызонты — гэта абмежаванасць зроку ці выразнасць бачання?

Задрыппісар хваліцца: — Дайце мне фразу, і я зраблю з яе эпапею.

— *Нам пашанцавала, прэ*г*а прыйшла...*

ТРЫМАЙЦЕ ВУХА!

Лабавая атака

А на двары лье, як з вядра,
Алена ж да Аверкі:
— Схадзі, мой любы, ў магазін,
Купі мне там люстэрка.

Ды муж не вельмі і спяшыў
І распачаў дэбаты:
— Такой пагодай й шчанюка
Не выганяюць з хаты.

Раптам жонка перайшла
На яго ў атаку:
Я ж пасылаю ў магазін
Цябе, а не сабаку!..

Я. Бандарэнка

MADE IN ZADRYPANKA

НІЧОГА МУДРАГА

— Хадзем, Пятро, на рыбалку!

— Дык я ж не ўмею лавіць рыбу.

— А што там умець? Налівай ды выпівай.

УДАКЛАДНІЎ

— Скажыце, калі ласка, у які час адбываліся падзеі, пра якія вы павінны расказаць, адказваючы на першае пытанне білета? — запытаў экзаменатар у студэнта Лайдакевіча.

— Даўно, — адказаў той.

— А дакладней?

— Вельмі даўно.

— А яшчэ больш дакладна.

— Яшчэ даўней.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Служачы прыйшоў на работу са спазненнем, увесь перабінтаваны. Начальнік спытаў яго, чаму ён спазніўся.

— Я ўпаў з пятага паверха.

— І што ж, вы падалі цэлую гадзіну?

✻

Дзве дамы гутараць аб замужжы.

— Мне здаецца, — гаворыць адна, — што замужжа нагадвае міраж у пустыні — з палацамі, пальмамі і вярблюдамі. Потым знікае палац, за ім — пальмы і, нарэшце, застаешся з адным вярблюдам.

✻

— Сёння я хадзіў да доктара з прычыны паслаблення памяці.

— І што ён сказаў?

— Папрасіў заплаціць наперад.

ЗНАЙШОЎ ВЫЙСЦЕ

Трое сяброў зайшлі ў рэстаран. Два з іх убачылі знаёмых і загаварыліся. У гэты час трэці пазакрэсліваў у меню самыя дарагія блюды.

— Мне давядзецца частаваць, — апраўдваўся ён перад афіцыянтам, які здзіўлена глядзеў на яго.

ШЧЫРАЕ ПРЫЗНАННЕ

— Чаму вы заснулі на другім дзеянні нашага спектакля?

— Разумееце, я збіраўся зрабіць гэта яшчэ ў першым дзеянні, аднак перашкаджалі шумавыя эфекты.

ГУМАР З БАРАДОЙ

Двое гультаёў спалі ў капе сена. Праходзіў міма чалавек і забраў іхнія вілы.

Адзін гультай і кажа другому:

— Дагані і адбяры.

— Пачакай: калі ён прыйдзе забіраць сена, мы яго схопім разам.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Алі Панькоўскай з Масева II змяшчаем песню

BAJU, BAJU

muzyka: Hank Williams Sr.,
słowa: Bogdan Olewicz
śpewa Anna Jantar

Było to temu z rok, było w maju
Pachniał bez wzdłuż i wszerz w całym kraju
Pewien pan, miły pan z Amsterdamu,
Powiedział wprost „Ty moją bądź
Droga Aniu“

„Skoro świt ja i ty wyjeżdżajmy
Mam swój dom tam, gdzie są tulipany.
Będziesz tam — mówił pan — pierwszą damą
Dlatego dziś mą musisz być moja Anno“.

Baju, baj, baju baj, proszę pana
Ja nie jestem taka pierwsza lepsza Anna,
Znam ten styl, znam ten hit już na pamięć,
Czego pan chce, poskarżę się mojej mamie.

Lecz ten pan w oczach miał łzy prawdziwe,
Ten łez sznur leciał mu w kufel z piwem,
Pachniał bez wzdłuż i wszerz w całym kraju,
A on tak wciąż „moją bądź droga Aniu“.

Baju, baj, baju baj...

НЕ ЗГУБІЎ

Хлопчык зайшоў у магазін і падае прадаўцу бідончык:

— Мама прасіла, каб вы адпусцілі поўную пасудзіну малака.

— Які разумны хлопчык, ужо памагае маці, — хваліць прадавец. — Вось табе малако. Мама, відаць, дала табе і грошы на малако?

— Дала. Я паклаў іх на дно бідончыка, каб не згубіць.

УКРАЛІ...

Аднаму маладому турку з вілайета Айдын вельмі спадабалася дзяўчына, і ён вырашыў ажаніцца з ёю. Ды, відаць, сама нявеста не выказала пэўную згоду, а маці не была катэгарычна супраць. Тады жаніх падгаварыў двух сваіх братоў дапамагчы ўкрасці яму нявесту. Здзейсніць гэты рызыкоўны намер удалося з вялікімі перашкодамі. І дарма. Бо калі маладыя туркі вывезлі далёка ад дому сваю ахвяру і развязалі, дык выявілася, што ўкралі яны не нявесту, а яе маці.

ПАЖАРТАВАЛІ...

Два англічаніны, якія жывуць у невялікім галандскім горадку, вырашылі ад суму „пажартаваць“: імітаваць выкраданне дзіцяці з патрабаваннем выкупу. „Дзівакам“ спадарожнічала спачатку ўдача. Яны наткнуліся на пятнаццацігадовага ёлупня, які згадзіўся быць „выкрадзеным“ і сам залез у багажнік аўтамабіля.

Затым англічане вырашылі ўнесці карэктывы ў сюжэт і прапанавалі аднаму галандцу, вадзіцелю грузавіка, купіць іх „ахвяру“. Той спачатку збянтэжыўся, а потым паведаміў у бліжэйшы паліцэйскі ўчастак аб незвычайнай прапанове. „Выкрадальнікаў“ знайшлі дома ля экрана тэлевізара. Яны спакойна растлумачылі паліцэйскім, што хацелі пазабаўляцца самі і павесяліць іншых. Аднак галандскія ўлады не зразумелі англійскага гумару, адабралі ў „жартаўнікоў“ пашпарты і завялі крымінальную справу.

Калі паўзеш, як чарвяк, дык не злуйся, як наступяць на цябе.